Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

SVOBODA

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 5-го червня 1913. Ч. 23. | VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, June 5, 1913. №. 23.

Памяти народного діяча.

В нашім ріднім краю, в Пеняках, бродського повіта, зложили до гробу одного з найчільнійших діячів з перших часів нашої просьвітно-орґанізаційної роботи в Америці.

О. Григорій Грушка прожив 5[illegible] літ і спочив в рідній земли, котру він дуже щиро любив.

Молодим хлопцем, родом зі збаражського повіта, виїхав до Риму на студії, а 4 рік богословія скінчив у Львові і оженив ся в Тернополи. Короткий час був сотрудником в Збаражи, відтак проповідником катедральним у Львові. В році 1890 приїхав до Америки і якийсь час гостив в Шенандоа, Па.

Під той час горіла завзята і дуже погана борба в Шенандоа між о. К. Андруховичом і кількома інтеліґентами.

Вже в Галичині знали о. Грушку як знаменитого проповідника, особливо у Львові, тай і його стихи в „Руси" не були без стійности.

Парохія тодішна в Джерзи Сіти мала маленьку капличку, в котрій оо. Волянський і Андрухович в ряди-годи відправляли богослуженя.

Аж як перед Різдвом 1890 р. обняв парохійку о. Гр. Грушка, перша його робота була постаратись о церков. Тай вже в 1891 р. почав будову церкви „на горах", тай пильною працею, знаменитими проповідями довершив сьв. діла і вже в 1892 довершено посьвяченя церкви сьв. АА. Петра і Павла при великім здвизі народа і при співучасти усього гр. к. сучасного сьвященства.

Церква в Джерзи Сіти була тогди одинокою церквою на цілу широку і далеку околицю. Одинока вона була на стейти Ню Джерзи, Ню Йорк і Конектікут. Наші старші еміґранти, сказавбим найстарші, певно ніколи не забудуть того маленького, сердечного, жартобливого, незвичайно популярного о. Грушку. Його імя було звісне всюди і в Ню Йорку і в Трой і в Ансонії тай і по всіх наших кольоніях по Пенсильвенії.

Нині єще жиють люди в Джерзи Сіти, котрі ніколи не забудуть о. Грушки, тих його добродійств, тих його сердечних порад, хотяй тим самим людям не шкодило стрібувати, як за помочию поліції замикаєсь дім божий перед своїм сьвящеником.

Та не тілько о. Грушка був щирим батьком в парохії і знаменитим проповідником; він під той час був найвизначнійшим народним діячом — скажу сьміло — першим дійсним патріотом на Амер. Руси.

В Джерзи Сіти, дня 15. вересня 1893 р. вийшло перше число „Свободи", виключно з під його пера, його старанем і його власним накладом. Та бідькав ся о. Грушка зі своєю „Свободою" аж до 19 липня 1895 року, поки не перебрали часопись до Шамокін, Па., оо. Констанкевич і Дмитрів.

Хто мав нагоду читати перші річники „Свободи", особливо з під редакції о. Грушки, мусить признати, що се була

Бл. п. о. Григорій Грушка.

перша українська часопись на Амер. Руси.

Кличі голошені тогди в „Свободі": орґанізація церкви, орґанізація брацтв, „Союза", еміґраційного дому, просьвіти, школи і т. ін., се кличі наші вже під теперішну хвилю, кличі старі а все ще нові і до здійсненя далекі.

В зорґанізованю „Р. Н. Союза" брав о. Грушка разом з Констанкевичом і Обушкевичом дуже пильну участь, а вже перший статут Р. Н. С., се майже виключно його робота.

Дня 8 марця 1896 р. опустив о. Гр. Грушка церковну громаду в Джерзи Сіти і перейшов вже як православний сьвященик до Олд Фордж, Па. Причини: парафіянщина, темнота людий тай найголовнійше, признаймо ся до вини: ми сучасні сьвященики занедбали стати по стороні покривдженого собрата але на скорі післалисьмо на його місце другого сьвященика, хоть він єще в церкві відправляв. Огірчений і знеможений, з болем серця покинув нас о. Грушка і пішов до Москалів, котрі його не любили, але цінили його талант. Православна місія, знаючи його здібности, дала гроші на заложене аґітаційної ґазети „Свѣтъ", помимо протесту тодішного потентата о. Ал. Товта, котрий осоромив о. Грушку, друкуючи його приватні листи до себе в брошурці: „Хто він є?"

Недовго український мученик зміг редаґувати „Свѣтъ". Зневірений і знеможений виїхав на російську Україну, бо думав, що там його поле до діланя між рідним народом, хоть за кордоном.

Російський режім державний, залежність духовенства від правительства і другі причини, приневолили живу душу скинути чужі кайдани і вернути опять в свояси. І так опинив ся о. Гриць — як він сам все себе радо називав — знов на ріднім борщи. Тай волочив ся бідолаха по ріжних адміністраціях, аж якось чудом божим осів на парохійці в Пеняках коло Бродів.

Звідтам ще писав відозву палку до нас в Америці, щоб допомочи йому поставити будинок читальняний. Маленькою сумою ми відкликнулись. Читали ми в часописях недавно, як при конскрипції о. Грушка, хоть жандарми збороняли і грозили арештованем, ходив по своїй парохії і не позволяв Русинів вписувати на лісту Поляків; тай не дивувались, бо знали, що такий щирий чоловік, як він, інакше зробити і не мігби.

Засилаючи вінець сердечної подяки за щиру працю для поневоленого еміґранта і за той вклад праці в нашу просьвітно-орґанізаційну ниву, віримо, що імя о. Григ. Грушки буде записане великими і значними літерами в історії Американської Руси.

Нестор Дмитрів.

Новинки.

Пригадка для нюйорських і околичних Русинів. Дуже гарне представлене п. н. „Хмара", уладжуване — як відомо з оповіщеня — нюйорським Тов-ом „Запорожська Січ", від. 117 Р. Н. С., розпічнеть ся **точно** о год. 8-ій вечер (в суботу дня 7. с. м.). Хто хоче побачити се представлене в цілости, нехай прийде на означену пору. По годині 8-мій двері театральної галї будуть замкнені аж до кінця першого акту.

Примірне весілє. День 27. мая с. р. був для Предсїдателя нашої орґанізації, Вп. п. Д. Капітули і його достойної подруги великим родинним сьвятом, бо того дня відбуло ся вінчане їх дочки Марії з п. Володимиром Крайківським, проживаючим під пору у Тейлор, Па. Ще на годину перед шлюбом зібрала ся перед домом пп. Капітулів велика товпа цікавої публики, а се було знаком, що родичі панни Молодої тїшать ся у макадуцькій громаді великою популярністю і пошаною.

Кілька мінут перед 8-ою годиною вечер відбув ся в домі пп. Капітулів вельми торжественний акт: благословене молодят родичами під вінець. Зі слезами в очах благословили вони Володимира і Марію на нову дорогу їх житя. Хвиля була дуже трогаюча, особливо тоді, коли батько дрожачим від зворушеня голосом уділяв молодятам свого благословеньства. Всї присутні гості прослезили ся. Вінчане відбуло ся в місцевій гр.-кат. церкві, що була битком набита місцевим, своїм і чужим народом. По шлюбі відбула ся в домі пп. Господарів дуже сердечна і дуже щира гостина для весільної дружини і запрошених гостий. Ся весільна гостина заслугує на увагу тим, що не було на ній ніяких гульків, ніяких криків, ніякої соблазни. Столи аж угинали ся під їдлом і напитками, але пяних не було! Підчас вечері виголошено кілька принагідних промов і тоастовано в честь та за здоровлє: новоженців, їх родичів, руського духовеньства, всіх членів Р. Н. Союза і всього русько-українського народа. По відповідній промові п. Роздільського, руського артиста-маляра (він малює тепер місцеву, макадуцьку гр.-кат. церкву) зібрано на „Рідну Школу" в Галичині $26.10.

Колиби в подібний спосіб відбували ся всї весіля на американській Руси, то з того була би велика користь і для новоженців і для присутних гостий і для цілої нашої суспільности. У таких торжественних хвилях гартуєть ся знеможений буденщиною дух і родять ся у серці нові, благородні почуваня і нові надії.

У тім твердім переконаню, що наша нова вітчина зискала в особах Вп. Паньства Крайківських сьвідомих і примірних членів-патріотів — желаємо Їм із щирого серця: Многая і благая літа!

Честь і Вп. Родичам панни Молодої за добре, патріотичне вихованє своєї донечки та за ті спаненні ради, яких вони уділили молодому подружю, благословлячи його на нове, вже власне житє!

На сїм місци належить ся ще сердечна подяка усім тим Вп. Жертводавцям, що не пожаліли своїх щирих лепт на потреби рідної школи в Галичинні. Спасибіг!

Війна з Японом протягом 90 днів. Події з найновійших днів у японсько-американськім конфлікті говорять самі за себе. А мож їх сьміло назвати сензаційними. Ще дня 28-го цьвітня в Палаті Послів виголосив посол Сіссон з Міссіссіппі пристрасну бесїду за скріпленем амер. воєнної фльоти, при чім незвичайно остро виступив проти Япану. На отсю пятницю він зголосив опять нову бесїду, в тій самій справі. І не лиш посли але і увесь загал ожидали сеї бесїди з найбільшим заінтересованем. І нараз стала ся небувала річ в історії американського парляментаризму: президент Вілзон переслав п. посолови своє бажанє — в тім случаю рівнозначне з катеґоричним заказом — щоб він з своєї бесїди випустив усї ті точки, що моглиби подразнити нерви Японців, а се по причині „незвичайно тонких дипльоматичних відносин" до тої держави. А сї відносини приносять нашим правлячим кругам немало твердих оріхів до згризеня. Як впевняють в наших військових кругах, то найбільше непокоїть та обставина, що в наслідок дивного збігу обставин Япан має можність контролювати усї рухи нашої фльоти і держати її в стані цїлковитої нечинности. А тимчасом сам Япан має спромогу приготовити ся до війни, яка, після гадки опитних, може вибухнути до 90-ти днів. Цїла увага нашого правительства концентрує ся отже в тім напрямі, щоб до 90-ти днів панамський канал допровадити до такого стану, аби мож через нього перепровадити воєнну фльоту. Тимчасом в мінїстерстві фльоти панує горячкова діяльність. Викінчує ся з найбільшим поспіхом два воєнні кораблї: „New York" і „Texas". З Вашінґтону вислано скількість тяжких пушок і ними узброюють резервові кораблї, призначені до оборони східних берегів на случай, коли воєнна фльота буде приневолена рушити на Тихий океан. Рівнож вислано споре число тяжких пушок на береги Тихого океану, а перевозові кораблї набирають з поспіхом угля, поживу та воєнні матеріяли, щоб кождої хвилини бути готовими рушити в дорогу. Все отже говорить, що конфлікт з Япаном місто злагіднїти, стає острійший та що в Вашінґтонї, хоть пізно, але за те з цїлою силою почали лагодити ся до евентуальної війни.

ДОПИСИ.

З Granville, N. Y.

Прочитавши в 21. ч. „Свободи", що в Гренвіл, Н. Й. відбуде ся дня 25-го мая, в неділю, театральне представленє, а хор буде співати народні пісні, зацікавив ся я дуже тою новиною, бо давнійше за такі річи на тім плейзі не було чути.

Длятого поїхав я туди, щоби наочно пересьвідчити ся о тій новині, а тепер подаю свої спостереженя.

Галї під церквою там нема і з тої причини представленє відбувалось в школі, під домом парафіяльним. А що школа не велика, то грали два рази тої неділї, о 3-тій і 7-мій годині. О назначеній порі школа скоро виповнилась гостями так місцевими як також з сусідного плейзу Вест Павлет, Вт.

Вступне слово виголосив місцевий парох о. Велигорський, під котрого проводом почались тут представленя. Ясно і в приступний спосіб пояснив, що то є театер, зазначив його культурне значінє для всїх народів а також і для нашого. Потім так само підніс вагу і вплив народної пісні на образованє чоловіка. З того заключив, що ми повинні взагалї а особливо тут на чужині плекати всіми силами рідне слово і рідну нашу пісню.

Потім пішло представленє: „Бунтівник".

Видко було, що аматори то сама молодь, але за то так гарно грали, аж людбо було дивитись. І хоть вони перший раз в житю виступили на народнім представленю, то однако грали свобідно і певно. Се вказувало на велику працю і старанне приготованє. Суфлєра не було і його не треба було, А треба знати, що се самі шкільні діти, з яких одні скінчили вже школу, а більша часть еще і тепер ходить до своєї школи. Акція йшла жваво і з житєм, а роля жида краєвого, як звичайно, вносила утіху і оживленє. Взагалї представленє випало зовсім добре.

По представленю кільканайцять маленьких дітий, уставлених в ряд, деклямували красно одно по другім ріжні стихи, а на кінци відсьпівали разом „Дай нам Боже добрий час".

Потім виступив на сцену місцевий хор і відсьпівав кілька народних пісень дуже мило і складно. Сьпівали самі дівчата на два голоси, а управляв хором місцевий дякоучитель Андрій Курчей. З пісень відсьпівали слідуючі: „Верховино", „Пропала надія", „Там де Чорна гора", „Чи я в лузі", „Шумі Маріца", „Зелена рута", „Дівчино моя", „Не пора, не пора" і „Май контри". Помежи піснями деклямували дівчата, члени хору, ріжні поезії патріотичного змісту, як „В сьвіт за очи", „Велика Пятниця", „Мово рідна, слово рідне", „Угордино (Буковино) моя мила", „Учи ся дитино", „Пречиста Діво, радуй ся Маріє", „Величайте Бєга", „Про рідний край" (з „Свободи" ч. 17), „Христос Воскрес" і много инших.

Особливо подобались гостям пісні. А мусіли подобатись, бо голоси чисті і дзвінкі, мельодія прегарна так і захоплювала та пропибала до внутра серця.

Загальне вражінє з цілого вечерка дуже симпатичне. З лиця гостий було видко радість, внутрішне вдоволенє та і певного рода гордість, що, мовляв, ось і ми маємо чим перед сьвітом повеличатись. Та воно і справдї так, коли взяти на увагу давнїйші часи, коли про такі вечерки нікому і не снило ся. Певно, що праця тут мусїла бути велика, але хто трудив ся, то має тепер внутрішнє вдоволенє і радість, що праця приносить овочі.

Отсе і спонукало мене написати отсих пару слів, щоби похвалити, що на похвалу заслугує і захохотити провідників до дальшої патріотичної праці.

Гість.

З Jersey City, N. J.

(Що то може єдність!)

От і перше велике сьвято, яке урядили місцеві Товариства і Братства в четвер дня 29-го мая с. р. спільними силами. Був се вокальний вечер, получений з представленєм одноактової комедії п. з. „Майстер Чирняк" і з балем.

Спитає може дехто, чому назвав я се сьвято великим? Тому власне, що для нас було воно дійсно *великим*, маючим ширше значінє і не помилюсь, наколи скажу, що воно буде якби угольним каменем під сьвятиню любови, згоди і єдности, якої в послідних часах між нами не було. Провід в сім сьвяті поручено місцевому Комітетови „Нар. Дому", який вивязав ся зі своєї задачі як найгарнїйше.

Ще перед уладженем самого сьвята давались чути деякі голоси, що воно не вдасть ся, що шкода праці і заходів в теперішних нездорових місцевих відносинах. Однак сталось инакше. Справдилась в цілости приповідка о батьку і його трьох синах, який вмираючи хотів їх навчити єдности. Скликав їх до себе та подав сплетені три прути. „Нехай котрий з вас зломить сю вязку" — промовив завмираючими вже устами.—Надармо силувались сини і хоть кождий з них був здоровий як лев, не могли сего доказати. Тоді батько розвязав вязку і беручи поодинокий прутик, подав його одному зі синів; сей зломив його як найслабшу билинку. „Видите, діти мої — промовив старий — яка величезна сила лежить в єдности".

Дотепер було так, що всяке Товариство чи Братство уладжувало якунебудь забаву одинцем; і звичайно така забава не вдавалась. Не прийшло досить людий і місто зиску показувалась втрата. Результатом сего було негодованє урядників на членів, членів на урядників і так без кінця.

Найшлись однак ще люди, які памятаючи на могутний клич всїх народів: „В єдности сила!" задумали злучити всї Товариства і Братства в одно тіло, в одну сильну громаду, з якою всякий мусїв би числити ся. Задачу сю вложив на себе Комітет „Нар. Дому в Джерзи Сіти" і як початок своєї праці в сім напрямі уладив власне злученими силами всїх місцевих Товариств і Братств висше згадане сьвято, яке під кождим зглядом випало знаменито. Видно, що добра і здорова праця мусить принести і добрі плоди.

Велика, гарно удекорована „Елкс Гол" наповнилась по береги гостями. Білети випродано при касї майже всі. На галї можна було видїти людий, які дотепер нерадо зі собою стрічались. Їх тепер злучила якась невидима могутня сила злуки, вони забули на ще недавні негодованя між собою. І мило та любо було на се все дивитись.

Після програми сей вечер мав розпочати ся представленєм веселої та поучаючої комедійки в одній дії нашого славного сучасного писателя, д-ра Івана Франка п. з. „Майстер Чирняк".

Перед піднесенем занавіси появив ся на сцені п. О. Стеткевич і в коротких словах представив зміст штуки і заховання та просив, щоб хоть в часї представленя як і сьпівів стримано ся від куреня. На жаль — не всї услухали, бо тут і там можна було бачити клуби синього диму, які завзяті курці випускали зі своїх уст. Заказ куреня в публичних галях є давно оправданий і вже час, щоб його придержуватись. Де є такий здвиг народа, там повітре само собою є нездорове; а щож доперва, наколи воно затроєне гризучим димом та запахом нікотини з ріжного рода тютюнів. Треба і на се зважати, що на гали находять ся слабосильні женщини і діти.

Ролї спочивали в руках найліпших місцевих аматорських сил, які лише можна було вибрати між злученими Тов. і Бр. Не буду вдаватись в оцінку гри поодиноких аматорів, бо се вже самі старі бувальці на сцені. Скажу лише, що цілість випала знаменито і робила дуже миле вражінє, до чого причинилась не мало добра характеризація, яку виконав звісний характеризатор п. М. Угорчак.

Ролю Никифора Чирняка, майстрашевця, грав п. М. Микитишин; Агафія його жена (п-ні Е. Угорчак); Дамян Гутак, цехмістер (п. А. Шостак); Здзіслав Завадзький, майстер шевський (п. В. Костецький); Клеофас Цимбальський, заприсяглий знавець (п. С. Ядловський); Владислав Шпіцкопф, редактор (п. А. Савка); Англічанин, син старого Чирняка (п. М. Угорчак); Мартин і Криштоф, челядники Чирняка (пп. П. Гаврилів і Т. Пацала); термінатор (І. Павчак); два послугачі (В. Сандович і М. Сидор, мол.).

По представленю виступив на сцену мужеський хор місцевого „Драматично-сьпівацького Кружка" під управою свого дірігента і предсїдателя, п. О. Стеткевича, і відсьпівав вельми вдачно без найменшого закиду дві пісні: „Не плакати нам" і „Сидить дід на печи". Хоть сей хор молодий ще, та видно, що мусїв над собою пильно працювати, бо виконані ним точки програми випали дуже добре.

Тепер маленька, бо ледви 4 весни числяча дівчинка, Надя, дочка пп. Стеткевичів, виступила наперед хору і вклонивши ся публиці, своїми дрібонькими усточками та милим дитячим голосочком віддеклямувала верш М. Козаневича п. з. „Голос руської матери". Скінчивши, хотіла вже відійти, та невмовкаючі оплєски не позволили її опустити сцени і мусїло біднятко віддеклямувати ще одну деклямацію „Учіте ся, брати мої" (Т. Шевченка). Хто почув з її невинних усточок перші слова сеї деклямації, сей хиба сего милого вражіня ніколи не забуде.

Я завважав, що коли ся маленька декляматорка появилась лише на сцені, многі з тих, що дотепер курили, поховали свої невідступні папіроски десь по рукавах, хоть маленька Надя нікого о се не просила, та з найбільшою увагою прислухувались її деклямаціям.

І дійсно не знати, що тут подивляти. Якої великої праці требаб, щоб таке маленьство поставилось перед незнану собі публику хотьби і без жадної продукції. А тут дитина, що ледви відросла від землі, стає сьміло і охочо перед так численно зібраною публикою і деклямує. Таж деякі діти в її віці й говорити ще добре не вміють. Та найкрасший се примір для других дітий. Підчас другої деклямації один 8-лїтний хлопчик відозвав ся до своєї мами: „Мамо, я такий великий, а ще не вмію „Учіте ся"...

Опісля хор відсьпівав пісні: „До Руси", „Та туман яром котить ся", „Ще не вмерла Україна" і „Не пора".

Почалось приладженє до балю, а коли винесено крісла, відбув ся величавий „гренд марч" всїх присутних Товариств і Братств, який провадив п. М. Угорчак.

По скінченю його забрав голос предс. Нар. Дому, п. С. Ядловський і в коротких словах подякував присутним за так численну участь в нинїшнім сьвятї; вказав на вагу лучности та завізвав до дальшої праці в сім напрямі. Його бесїда зробила велике вражінє на присутних, бо самі наочно бачили правдивість його слів.

Хор зібравшись на галї відсьпівав ще слїдуючі пісні: „Поклик і Марш Соколів", „Баркароля", „Ой летіла горлиця", „Думи мої" і „Ой у поли три керниченьки". Кожду продукцію сего симпатичного хору нагороджувано грімкими оплесками.

Тепер розпочав ся баль. А було кому гуляти. Наші красавиці пересувались по гладкій як шкло підлозі, та при боці своїх танцюристів і при звуках знаменитої музики забували за всї буденні злидні. Баль тревав до самого майже рана і ніхто не може нарікати, що не нагуляв ся.

Сей вечер лишить ся ще на довго в памяти всїх, які на нїм були присутні.

Справоздане зі стану каси подасть Комітет Нар. Дому по своїм найблизшім засїданю.

Гість.

Допись з Лемківщини.

(Московська аґітація між ґімназіяльною молодежю).

Вже то знана річ, що московський нарибок найкраще розвиває ся по польських ґімназіях на Лемківщині, а то в Сяноцї, Кроснї, Яслї, в Новім Санчи та в Горлицях. Що воно так справдї є, то сьвідчить хочби отся обставина, що з тих ґімназій виходять найзавзятійші московські аґітатори, та кандидати до православних семинарій духовних в Росії, як Сандовичі, Кушвари, Вісльоцкі, Русенки, Колдри, Русиняки і другі. Відай в самій Росії не могуть мати наші московські ребята такої свободи, як тут на Лемківщині. Ось примірам порозвязуванно тутешні бурси, а вони дальше гарно єствують. В тім лиш ріжниця, що перед розвязанем бурси відповідав за них видїл товариства, а по розвязаню відповідає на папери, господиня-вариха — а всьо проче лишило ся по давному. Тому російські часописи та книжки як приходили до них, так і далї приходять. Тепер мають ще о стілько пільги, що на се є призначена окрема комната, яка ніби то до господині не належить. Але „ізучеиіє" московської ідеї не обмежує ся вже тепер лиш на часописах, книжках, відчитах, та науці російської мови. До того прийшла ще широка переписка з Петербургом, Київом, Житомиром та другими місцевостями Росії. Ріжні ученики, академики і неакадемики з Росії понавязували з тутешніми москвофільськими студентами, ґімназістами листову переписку. Та і того замало. Наші москвофільські ґімназисти починають собі спроваджувати російські рубашки і шапки, та від часу до часу пописують ся в них на отворенню читальні або дружини. До того треба звернути увагу і на взаїмні відвідини ребят з Росії з нашими.

Сі відвідини відбувають ся звичайно підчас ферій сьвяточних або шкільних. Нераз убогі ученики мають за що їхати до Росії і там у якогось батюшки проводять вакації. За се з Росії приїзджають знов тут і знаходять приміщене у наших католицьких „сьвященників". Ну, чогож більше треба. Чиж дивувати ся, чому то російсько-православна пропаґанда так скоро і широко заливає нашу Лемківщину, та взагалї Галичину.

Коли сей рух є ворожий нашій державі і Церкви католицькій, то ми маємо право жадати від властий, щоби сповнили обовязок зглядом Церкви і держави і положили тамy деморалізаційній роботі москвофільської язви. Рівночасно просимо, щоби наші власти духовні надавали на Лемківщину щирих і правдиво працюючих католицьких сьвященників, бож бачимо тепер, до чого довели своєю роботою многі теперішні москвофільські сьвященики. Хтож має провід цілого житя на Лемківщині, як не вони? Тому на них спадає вина в першій мірі за поширенє схизматицької аґітації на Лемках. Най ніхто не думає, що російсько-православна язва вже тут затихла. Затихла відай чуйність з нашої сторони, а московська язва ширить ся при помочи рублів і долярів — та підмоги лемківських каздої і нівечить нашу найкрасшу молодїж.

Їх бурси ростуть, а наші падуть, бо про нас лише від часу до часу згадують люди, а їх обсипують то свої, то чужі. — Конечно потреба ненастанної бачности нашої суспільности на Лемківщину, бо ворог не спить.

Той сам.

Овочі пильности.

Много вчених мужів виявило гадку, що свої блискучі успіхи завдячують більше витревалїй пильности, як вродженим спосібностям. Коли хтось поспитав славного математика Нютона, в якій спосіб він прийшов до своїх звісних відкрить, він відповів: „Через те, що я постійно над ними роздумував." Иншим разом казав: „Коли я чимнебудь прислужив ся сьвітови, то се стало ся через пильність та терпеливе роздумуванє."

Подібний погляд про себе мав англійський природописець Дарвін. Свої здібности уважав за дуже невеликі. Не міг ніколи довше працювати як кілька годин на день, бо инакше був страшно втомлений. Колиж мимо того дійшов до незвичайних висліддів, се було заслугою його трудящости та витревалости.

Також німецький астроном Кеплєр приписував свої важні відкриття своїй пильности. Він замічує: „Пильне розважанє річий зроджувало в мені чимраз нові гадки, аж вкінци я всі сили мого ума збирав на однім предметі."

Англійський фільозоф Юнг хотів ділом доказати правдивість засади: „Кождий може зробити все, що зробив хто инший". Тому навчив ся насамперед ходити по линві. Раз хотів він дорівнати одному вправному їздцеви, що перескочив високий пліт. За першим разом впав з коня. Не тратячи надії, всів вдруге на коня і тепер падаючи придержав ся шиї коня. Вкінци третя проба увінчала ся успіхом: витревалий їздець перескочив високий пліт.

Зі сказаного слідує, що пильність, навіть при малій здібности, є певною запорукою успіху, так що справедливе кажо орієнтальна (східна) пословиця: „Час і терпеливість заміняють листок морви у шовк."

Не забувайте, Земляки, за старий край! Збирайте датки на „Рідну Школу" і инші народні потреби!

жував усі думки, всю волю, всі бажаня. Він сидів не бачучи, не чуючи, не хотячи нічого. Перед ним не було ані часу ані простору; фізичні враженя не доходили до його сьвідомости. Рука механічно бігала по клявішах, але він не чув дотику, не чув брязкоту, не знав, чи і що грає. Старша панна встала і пішла, — він не бачив її. Здаєть ся, вклонивсь їй, здаєть ся, сказав щось, але зовсім автоматично. В кінці з безмежної темряви в його душі мигнуло щось раз, у-друге. Се думка: геть відси! геть, на вільне повітрє, в самоту — далеко від людий!

І він усе ще машинально зірвав ся з крісла, схопив капелюх і не прощавши ся ні з ким вибіг із покою. Того дня він пропустив усі лекції, не доторкнув ся ані до книжки ані до страви, але ходив, ходив, ходив вулицями, то звільна, то майже підбігцем, немов шукав чогось. І справді, він шукав свого бідного я, що готово було втонути в ясних безодних сих чарівних очий.

Кілька день по тім він не бачив Реґіни. Формально уникав її, бояв ся глянути на неї, немов би обікрав її. Він чув за стіною її бряжчане і його серце мліло. Приходячи на лекцію він не видав її, — вона звичайно сиділа вже в своїм покою **і не виходила витати ся з ним, і він був рад. Тіль-**

— мовив Евгеній добуваючи всіх сил своєї душі, щоб піддержати розмову.

— Прошу, — промовила вона ледви чутно.

Хвилева мовчанка.

— Пані гніваєте ся на мене? — тремтючим голосом запитав Евгеній.

— Я? На вас? По чім судите?

— Може помиляю ся, але мені здає ся, що пані весь час уникаєте мене. Разом учимо ся, а отсе вже кілька день ми не бачили ся.

— Вам хиба цікаво бачити мене? — з легким усьміхом мовила Реґіна.

Евгеній чув, що блідне, що уста його тремтять.

— Як... пані... можуть так... питати?

Мовчанка. Евгеній робить страшенні зусиля, щоб опанувати своє зворушеня. Він чує, що сей момент мусить рішити його будущину, що що тепер утратить, того не спіймає до смерти.

— Я чую ся винуватим супроти пані.

— Ви проти мене?

— Так, пані. Я тілько задля вас записав ся на ті лекції, щоб могли бачити вас, чути ваш голос, говорити з вами, пізнати вас троха близше.

— Не розумію, по що вам се може придати ся, — мовила Реґіна.

— Я й сам не розумію, — відповів троха сьміліййше Евгеній. — Та я й не застановляю ся над тим. Що мені будуще? Що мені минуле? Я знаю тілько теперішнє, знаю тілько, що бачу вас, чую ваш голос.

— Я не сьпівачка, — з насьміхом відповіла Реґіна, — нема над чим так дуже уносити ся.

— Ах, пані! Всі сьпівачки сьвіта для мене не варті того, що одно слово з ваших уст.

— Ви, як бачу, поет?

— Ні, пані, я юрист.

— То може не випадає юристови говорити так поетично?

— Але й юрист має серце, а серце в певних хвилинах не дбає про параґрафи і знаходить свою властиву мову.

В часї тої розмови Евгеній ішов похиливши лице і вдивляючи ся в тротоар. На лице дівчини, що йшла обік него, не був би глянув ні за які скарби в сьвіті. Він не знав, яке враженє зробили на неї його слова і бояв ся навіть думати про се. Він дивував ся своїй сьмілости, що міг так говорити з нею, і прокинув ся тілько тоді, коли вона подаючи йому руку промовила:

— Дякую за супровід і прошу не йти за

го приходом вона встане від фортепяна і вийде йому на зустріч до сальону — часом з котрою з панночок, а часом сама. Вона тихо, лагідно всьміхала ся, подавала йому руку, часом промовила кілька слів, повних тихої щирости, але далеких від усякого сантименталїзму або іронії, привітно, спокійно, натурально, як коли-б говорила до любого брата. І ся гармонійність розливала ся довкола неї, мов проміне довкола лямпи, і під її впливом він робив ся також спокійним, чистим і щирим. Дикі пристрасти щезли з душі, а натомість розливала ся в нїй така певність і ясність, немов отсей щасливий стан був вічний, незмінний, одиноко нормальний для людського духа. Він сідав до фортепяна і починав грати з разу обовязкові вправи, потім свої улюблені народні пісні в композиції Лисенка. Він знав, що перші згуки тих чудових акордів від разу змінять фізіономію школи і приваблять до його покою всїх його товаришок. Реґіна приходила остатня. Вона сідала оподалік, але так, що могла бачити Евгенієве лице. Евгеній граючи на память не зводив із неї очий. Стрічаючи ся з нею поглядом він уже не бентежив ся, не мішав ся; так само й вона спокійно видержувала його погляд. Він почував, що вона знає про його любов і не стидає ся свойого чутя,

а в її погляді читав, що й вона почуває до него щось більше простої цікавости. А попрощавши ся з нею на вулиці він виносив із того короткого товаришуваня з любою дівчиною стілько енерґії, душевної твердости і чистого підйому чутя, що цілоденна праця була йому легкою. З подвоєною силою він учив ся до екзаменів, не дбаючи ні про що більше. Він не укладав собі плянів будущого, бо по що? Адже вона, його найкраща будущина, тут, близько него. Адже завтра він буде міг знов заглянути в її очи, стиснути її руку, дихати тим самим повітрєм, що й вона. Тілько одна постанова й була у него: зробивши докторат він поговорить з нею про їх спільну будущину. До того часу вже не далеко, — значить, нічого забігати наперед. Так минали йому дні за днями, тижні за тижнями. Надійшли різдвяні сьвята. В фортепяновій школі зроблено ферії — аж до посту. По остатній лекції Евгеній ішов з Реґіною вулицею в напрямі її помешканя.

— В лютім сідаю до риґорозів, — мовив Евгеній.

— Думаю, що вже тепер можна ґратулювати вам, — мовила Реґіна.

— Ну, се ще не таке певне. Кождий екза-

кне свій покоїк, переведе дух. А потім він виняв той білєт, довго, горячо, цїлував його, тілько тоді прочитав, що було на нїм написано: „Реґіна Твардовська, вулиця Зелена, число 8, перший поверх, у пані Армашевської".

А потім були різдвяні сьвята, які Евгеній провів над книжками. А потім був баль академиків, на котрім був Евгеній, але не було Реґіни. А потім він зробив докторський екзамен summa cum laude і того самого дня тремтячою зі зворушеня рукою написав на своїм візитовім білєті в кількох словах завідомленє про сей факт і заклеївши білєт у маленьку коперту вислав його експресом Реґіні на вказану адресу. І ще того самого дня той сам експрес приніс йому до його помешканя і вкинув у листову скринку инший візитовий білєт, на якім було написано:

„Ви трошечка спізнили ся. Моя сестрінниця Реґіна Твардовська власне вчора вийшла замуж і сеї ночи виїхала зі своїм мужем на постійний побут на провінцію, то й не могла особисто відібрати вашого письма. При нагоді я перешлю її його. З поважанєм, Анеля Армашевська."

Евгеній тяжко віддихував сю маленьку візитову карточку і тілько помалу, по довгих місяцях прийшов до себе. І хоча тїло вернуло до дав-

нього здоровля, душа не переставала боліти. Спомини про Реґіну не покидали його, він рвав ся до неї думками, мріями, шукав її в кожнім новім місточку, в кожнім селі, куди кидала його доля, але все на дармо. З часом острий біль уступив із душі, він зжив ся з думкою, що вона пропала для нього, втягнув ся в щоденну житєву боротьбу, віднискав свою певність і духову рівновагу, але все таки в ради-годи в душі воскресали давні спомини, давні болї, щеміли і мучили, як давно загоєна рана, з якої спливло богато крови. Вид якого будь жіночого лиця подібного до її лиця міг викликати ті спомини і захитати його супокоєм, як ось тепер вид якоїсь чорної дами. Та диво, одинока памятка, яку він мав із рук Реґіни, її візитова карточка, що він хоронив як найбільші сьвятощі, вона в таких хвилях бувала йому ліком, успокоювала його душу. Він виймав її зі шкатулки, цілував і довго вдивляв ся в почерк її письма, і перед ним звільна воскресала її люба руха, її фігура, її лице, і йому бачило ся, що знов дивить ся в її очи і пє з них давну гармонію і наповнює ся почутєм надлюдського супокою і щастя, того щастя, що для своєї повноти не потребує ніякого фізичного дотику, ніякої близькости,

перший селянин. — Але по щож тепер пан адукат закидають у инчий бік?

— Я не закидаю в жаден бік, а тілько питаю вас по просту. Адже й для процесу треба знати, кілько ви собі цінуєте те пасовиско?

— Та для нас воно варто мілїони. Нам без него жити не можна. Бачите — під самим носом. Ні курки де випустити, ні гуску, ні теля вигнати. А пан спер, польових посилає, грабить, заганяє, хоч із села тікай.

— Розумію, розумію. Про те ані слова, що воно вам дуже потрібне. Але я гадаю: двацять морґів пасовиска, то ще не такі великі скарби. По чому у вас морґ вірного поля?

— Е, що там вірне поле! Вірного поля доброго у нас морґ купить за сто, за сто двацять ринських.

— Ну, а морґ города?

— За морґ города, між хатами, треба дати триста, штириста ринських.

— Ну, то пасовиско певно стілько не буде коштувати, як вірне поле. Але візьмім навіть так. То щож, двацять морґів по сто ринських, то були би дві тисячі.

— Е, пан хотів Шльомкови продати його.

ко обі брунетки вибігали, сильно термосили його руки на привитанє, так як школярі-товариші, сьміяли ся і підморгували йому, а коли „стара" пішла собі до кухні, прибігали до него і просили грати їм до танцю. Він грав, але нї за що в сьвіті не був би глянув на ті двері, що з сальону вели до покою, де грала Реґіна. Він бояв ся, щоб вона знов не показала ся в дверях. Вона не показувала ся. І лїпше так. Дуже добре! — говорив у його нутрі якийсь голос.

Дуже добре! Але чому властиво дуже добре? Для чого вона не покаже ся ніколи? Певне, вона в жалобі, танцювати не буде. Ну, але так, подивити ся, послухати? Овва, нема що так богато й слухати. Не великий маестро! А поглянути на него? Ні. Евгенїй бояв ся сам собі признати ся, що її може бути цікаво поглянути на него. Його дівоче-стидливе чутє бояло ся навіть допускати у неї якесь чутє подібне до його власного.

Та все таки по кількох днях він завважив, що не тілько він уникає її, але й вона його. Йому зробило ся дуже прикро. Від разу, без нїякого мотивованя настрій його змінив ся: з рожево-півсонного він упав у чорно-мелянхолїйний. Усе на сьвіті видалось йому пустим, глупим, безцільним, усе стратило свою принаду, само житє не варто

із селян. — Та ми от прийшли. Певно термін буде?

— Нї, про термін ще не чути нічого. Я хтів про щось инше поговорити з вами. Прошу, сїдайте!

Люди посїдали на плєтену канапу, аж сей сухоребрий мебель затріщав під їх тягаром. Тодї один із них устав, недовірливо зирнув на те місце, де сидїв, і пересїв ся на крісло.

— Те пасовиско, що ви за него процесуєте ся, виносить двацять моргів, правда?

— Так, паночку.

— А кілько так воно варто, як би купити?

— Та що, як для кого. Для кого чужого може й нічого не варта, а нам воно дороге.

— Наше, прадїдівське! — потвердив другий господар.

— Ну, але як би так у пана хотїли відкупити?

— Що? — скрикнули всї три нараз. — Своє власне ми мали би відкупувати від него? Радше головами наложимо, всї на жебри підемо, а своєї дїдівщини у дармоїда купувати не будемо.

— Я не кажу про вас! Борони Боже! Виж знаєте, що я вам признав, що ваша правда, що процес мусите виграти.

— Дай Боже пану здоровлє, — мовив знов

бо само воно — найтїснїйше сполученє, збратанє душ, волї і всїх помислїв.

— Не судилось менї подїляти з тобою прозу житя, — промовляв він до фіґури, що жила в його уяві, — та може се й лїпше. Нїякий шлюб, нїяка розлука не заборонить, щоб ти була поезією мойого житя. І вспокоївши ся сею „оптимістичною" думкою Евгенїй мов після строї але цїлющої купелї вертав до своєї щоденної працї.

XVIII.

Два чи три днї пізнїйше прийшли до него замовлені листом селяни з Буркотина в справі процесу з паном маршалком. Се була недїля і вони вибрали собі той день, щоб не тратити робучої днини. Було їх три — кремезні, плечисті постатї, в довгих гунях переперезаних широкими чересами, з кошелями через плечі, з костурами в руках. Вони мусїли з пів години ждати в передпокою, поки Евгенїй упорав ся з иншими клієнтами і попросив їх до своєї канцелярії.

— Слухайте, панове господарі, — мовив він, — я попросив вас, щоби ви потрудили ся до мене в справі вашого процесу.

— Та спасибі вам, паночку, — мовив один

зломаного гроша. Йому остогидла наука, він проклинав працю, уникав товаришів і студентських розривок, а найменший натяк на любов обурював його, мов кровава зневага. Він готов уже був покинути остогидлі лєкції фортепянової гри, не добувши місяця, але постановив собі піти ще кілька разів. У него не було при тім нїякого пляну, нїякої надії, але він знав, що інакше не міг би постановити, що в його нутрі тягне його туди щось сильнїйше від усїх арґументів, від усїх постанов.

І ось одного разу випало так, що до вчительки прийшли якісь несподївані гості, і перепросивши своїх учениць вона пустила їх до дому о дванацятій замісь о першій. Вийшли всї разом з Евгенїєм і тут він побачив знов Реґіну. Була спокійна як звичайно, тілько Евгенїю видалось, що троха блїдїйша. Подала йому руку; її рука була горяча.

Вийшли разом на вулицю. Евгенїй мов причарований ішов обік Реґіни. Старша панна зараз попрощала ся і пішла на лїво; обі брунетки як кізочки побігли наперед. Евгенїй з Реґіною йшли звільна.

— Позволите панї, що вас проведу трохи?

мною далї. Отут за скрутом вулиці моє помешканє. До побаченя.

Він зупинив ся. Вона щезла, а він звільна пішов у противний бік, довго блудив по ріжних площах і заулках, поки вийшов на ринок і потім нїяк не міг пригадати собі, де се було, де вона покинула його і де її помешканє. Але йому лишило ся одно, її слова „До побаченя!" Він тулив у своїй душі ті слова мов найдорожший скарб, і вони справдї в одну мить перемінили весь його дотеперішний настрій. Вони додали блисків сонцю, блакитї небу, обілляли золотом сїрі міські мури, перлами вимостили вибоїсту вулицю, пахощами осьвіжили затхле міське повітрє, роз'яснили радощами людські лиця, наповнили весь сьвіт роскішю, любовю і нечуваною силою. У Евгенїя широко дихали груди, блищали очи, в голові фуркотїли дикі, сьмілї та енерґічні думки; він мав те чутє, що відніс якусь велику побіду, здобув щось безмірно цїнне, був хвилину в раю і виніс відтам такий скарб, якого йому вистане на озолоченє цїлого хоч би й як нещасливого житя.

XVII.

Тепер пішли один за одним такі чудові, золоті днї, що Евгенїй і доси згадує їх як одиноку

— Нї, нї, нї! Прошу вас, ідїть. Менї нічого. Я не можу...

— Але панї... Ви тремтите, ви нездорові...

— Нї, пане! Се тілько так... хвилина. Прошу вас... пане Евгенїй, лишіть мене! Я вам потім колись скажу.

— Нї, панї! Я не відступлю вас, поки не вспокоїте мене, що ви направду не хорі.

— Алеж нї, нї. Я здоровісенька.

— Ну, а чогож ви так поблїдли?

— Ах, нічого... Бачите, отсе моя цьоця в фіякрі поїхала і бачила мене з вами. Ну, але се нічого. Прощавайте!

Вони розстали ся. Евгенїй перший раз почув про ту цьоцю і його щось мов шпигнуло в серце. Що се за цьоця, що сам вид її так змішав, стурбував, перелякав сю, здавалось, так спокійну і певну себе дївчину? Чи Реґіна боїть ся її? залежна від неї? А коли залежна, то чи справдї їй грозить від тої цьоцї яке лихо? Все те були для него загадки і він постановив собі, скоро побачить ся з Реґіною, поговорити з нею про все, про все. А тимчасом він біг, спішив до своєї кватири; аджеж у него в кишенї була дорога памятка від неї, її білєт! Він не міг діждати ся тої хвилини, коли опинить ся на другім поверсї, відім-

мен, то свойого рода льотерія: або виграю, або програю.

— Ну, але я певна, що ви виграєте, — мовила вона всьміхаючись.

— Ваша певність, се компліiмент для мене. Я рад би заслужити на него.

— Завідоміть мене про результат вашого екзамену. Менї цікаво буде знати се.

І вона з кишенї свойого пальта виняла маленьку візитову карточку, де під друкованою назвою була рукою дописана її адреса і подала йому.

— Ну, а підчас карнавалу побачимо ся? — питав Евгенїй.

— Можливо. Я надїюсь бути на балю академиків.

Ішли ще хвилину, розмовляючи свобідно, навіть не прочуваючи, що се їх остатня розмова. Нараз Реґіна затремтїла і поблїдла.

— Що панї таке? Панї так поблїдли! — мовив Евгенїй переляканий до глубини душі.

— Нічого, нічого! — мовила вона ледво переводячи дух. Потім подала йому руку.

— Бувайте здорові! До побаченя!

— Нї, я панї не покину так! Панї щось нездорові. Позвольте вашу руку. Я проведу вас. А може взяти фіякра?

щасливу хвилю свойого житя, одиноку свою весну з усїми весняними чарами і пахощами. Тепер, на віддаленю десятьох лїт, відгороджені безоднею муки і безнадїйности ті днї видають ся йому одною хвилиною, блискучим островом, що пишеть ся над самим гирлом водопаду. І йому здаєть ся, що він плив побіля того острова з шаленою бистротою, хоч у ту пору мав ілюзію, що стоїть на місци; він так сильно всею душею, всїми змислами був затоплений у своїй любві, що час і місце не істнували для него і він прокинув ся тілько тодї, коли було по всьому і щасливий остров пропав для него на віки.

І чим властиво він був такий щасливий у ту пору? Він і доси чує подих того щастя, але як воно прийшло, в чім проявляло себе, він не міг би сказати. Він не говорив її любовних признань, не чув від неї анї найменшого натяку на любов, не цїлував її уст, не доторкав ся її пахучого волося, ледво що при кождім баченю і розставаню стискав легенько її руку. Але він чув, що стїна відчуженя не істнувала між ними, силою своєї любови чув, здавалось йому, кождий рух її душі, чув тиху гармонію тої душі, любував ся кождим поривом її волї. Коли приходив на лекцію, заставав її в сальонї; він знав, що завсїгди перед по-

КАЛЄНДАР.

ЧЕРВЕНЬ.

В. ст.	Дни	Руські сьвята
5	Четвер	Вознес. Госп.
6	Пятн.	Симеона
7	Субота	Обріт. гл. Ів. Хр.
8	Неділя	Съв. Отецъ. Карпа
9	Понед.	Терапонта
10	Вівтор.	Никити
11	Середа	Теодозії муч.

НОВИНКИ.

Вибори до галицького сойму розписані. Урядова Gazeta Lwowska оголошує таке оповіщене:

На основі найвисшого патенту з дня 9. мая 1913 р., котрим розвязано сойм королівства Галичини і Володимирії з великим краківським князівством і рівночасно запоряджено нові вибори, розписують ся отсим після § 6. з дня 26. лютого 1861 р. загальні вибори до сойму королівства Галичини і Володимирії з великим краківським князівством й установляє ся як день виборів у виборчих округах: сільських громад день 30-го червня 1913 р. (понеділок);

міст, поданих в § 2. соймової виборчої ординації після закона з 18. марта 1900 р. ч. 4. В. кр. з. день 3. липня 1913 року (четвер);

в торговельних і промислових палатах день 4. липня 1913 р. (пятниця); а у виборчих тілах більших земельних посілостей день 8. липня 1913 р. (второк).

Сї вибори відбудуть ся в сих означених днях в місцях вибору приписаних законом (§ 1. соймової виборчої ординації після закона з дня 26. червня 1887 р., ч. 4. В. кр. з., § 2. соймової виборчої ординації після закона з дня 18. марта 1900 р., ч. 42. В. кр. з. і § 6. соймової виборчої ординації після закона з дня 15. червня 1897 р., ч. 53. В. кр. з.)

Постанови що-до місць і годин, в них вибори мають відбути ся, містити муть леґітимаційні карти, які одержать в своїм часї управнені до голосованя.

Львів, дня 13. мая, 1913 р. — Ц. к. Намісник **Бобжинський.**

Шевченківський концерт в Бразилії. Вечерок в честь Т. Шевченка відбув ся в Прудентополи дня 14. марта с. р. о год. 8. вечером. На сцені серед маю пальм — виднів великий сино-жовтий український прапор, порозвішувані українські мережки та народні вишивки — як килими і т. и. В середині виднів портрет незабутого кобзаря Т. Шевченка. У його стін лежала бандура. Вечерок сей замітний сим, що брала в нім участь наша українська музика під проводом свого маестра Альфреда Прейтеса. Піднеслась завіса і піснею „Боже [illegible] руську оглянь", почалось торжество. Вступне слово виголосив редактор „Праці", п. Осип Мартинець. Зі співів входили в програму: „Реве та стогне", „Ой ізійду я", „Вулиця", (перша часть), „Чи я в лузі". З декламацій: „Чернець", „До Основяненка", „Мені тринайцятий", „Бували в неволі", „Лічу в неволі". Квартет музичний відограв вдачно „Туга за П. Ґросою", та разом з хором кілька пісень. Всі точки випали сьвітло, особливо декламація п. А. Гупайлюка і п. Наталії Мартинець. Піснею „Ще не вмерла" враз з музикою — закінчилось торжество о год. 9.30.

Польський політичний терор в церковній области. Литовці здавна добивають ся, щоби їм було вільно відправляти богослуженє не в польській а в литовській мові. І ось в останних днях удало ся їм виклопотати такий дозвіл від адміністратора виленської дієцезії, Михалкевича, який дозволив відправляти по литовськи маєве богослуженє в виленськім поакадемічнім костелі сьв. Івана. Дня 14 м. м. о 5-ій год. рано зібрали ся Литовці на богослуженє, але зібрали ся також розагітовані Поляки. Коли Литовці почали сьпівати по литовськи, Поляки почали з усего горла сьпівати по польськи. Коли сьвященик-Литовець хотів після звичаю виголосити литовську проповідь, то польські вірні унеможливили її криклвим сьпівом. Литовці не хотіли обнижувати повагу костела і тому не старали ся перекричати Поляків, за те звернули ся зі скаргою до адміністратора, о. Михалкевича. Польські шовіністи всюди однакові і всюди радіби обернути костел на польонізаційне орудіє. Крайна пора, щоб римо-католицькі Українці прочуняли та беручи собі примір з Литовців, стали добивати ся українських відправ і проповідий по костелах східної Галичини!

Дещо з бразилійської Руси. З оповісток, поміщених в прудентопільській „Праці" можемо бачити, що наші брати в бразилійській Парані взяли ся до торговлї і промислу. Між иншими Михайло Клємпоус в Івагі заложив перед 4-ма літами велику гарбарню. Микита (Miguel) Доняк в Іраті має від 5-ти літ велику торговлю споживних товарів і зеліза. В Прудентополи отворив торговлю споживних товарів і ин. Василь Войтович. Також спуновує збіже і герву. Оба торговельники удержують також заїздні доми. Михайло Бабірецький в Марешаль Маллєт отворив перпорядний готель „Vianna", близько стациї зелїзничої, уряджений після наймоднійших вимог. Окремі. ясні. просторі та вигідні кімнати з обслугою. Кухня знаменита, страви вкусні, здорові; пивниця заосмотрена богато у всякі знамениті напитки краєві і заграничні. Обслуга скора і точна". Як бачимо, Русини не маючи Жидів, самі беруть ся до торговлї. В останнім числї „Праці" читаємо також отсю відрадну оповістку: „Потребую інструктора, який би згодив ся в моїм домі учити троє дітий, а одно з них приготовити до другої кляси ґімназіяльної. Пенсія: 40 мільрейсів місячно, мешканє, пранє біля і харч. Зголосити ся сейчас на адресу: Demetrio Ivankiw — Villa Americana — Estado de Sao Paulo; Brasil."

Православний аґітатор між Лемками. „Даже солнце радовалось" — пише орґан православних галицьких аґітаторів. „Прикарпатская Русь", коли 26. цьвітня ночию (!) приїхав з Росії. насланий синодом „батюшка" Соловей. Аґітатор з него несогірший. бо цілу ніч баламутив селян найперше в Долгім, а опісля в Грабі. а над раном посьвятив їм паски. Час найвисший покінчити з всїлякими Соловеями і Цимбалами. Найліпше було би, колиб їх відставлено до російської границі. щоби не „мучили ся" в Галичині, бо в Росії може їм синод дати якесь занятє, от приміром нехай ідуть до Монґолії на виправу для пошireня Росії; то буде вдячне і патріотичне діло, але в Галичині їх баламутства вже досить.

Пятна на сонци. В останних роках була поверхня сонця майже все свобідна від пятен. Є доби, підчас яких можна замітити многі сего рода явища, а відтак літа, в яких сонце є зовсім чисте. Тому говорить ся про максімум і мінімум сонічних пятен. Доба від одного максімум до другого триває звичайно понад одинайцять літ. Від якогось часу можна знова оглядати пятна на поверхни сонця. Є се менше або більше темні простори, окружені темним колесом. Сї пятна порушують ся в часї коло двох тижнів від східного до західного берега сонця і в сей спосіб помагають астрономам означити оборот сонця. Однак час такого обороту сонця є ріжнородний, бо такі пятна не належать до постійної поверхні. але є витворами сонічної атмосфери. Само сонце уважають за ґазову кулю з оглядом на незмірно високу температуру. яка як стверджено. доходить на поверхни сонця до +7.000° Ц. Після новійших дослідів виказують сонічні пятна низшу температуру, чим сьвітляна верства сонця.

Воєнні втрати Турків. Сер Едвін Перс. що мешкає від більше літ в Царгороді. обчисляє в „Дейли Нюс" втрати турецької армії в людях в балканській війні. Число жовнїрів, котрі полягли в боротьбах. померли наслідком пошести, голоду або морозу, Перс обчисляє на 200.000. В сім числї 50.000 полягло в Тракії в боротьбах під Кіркілісе, Ліле Бурґас і в відвороті на лінію Чатальджі. Між Родостом і Чатальджею в пізнійших боротьбах полягло около 30.000. Однак се лише частина втрат, коли богато жертв забрали недуги і пошести, голод і нужда. Сї вороги забирали денно 700 до 800 людий. На воєннім терені в Македонії в боротьбах проти Сербів вжало 30.000 Турків. В відвороті до Солуня підчас безнастанних боротьб і перепалок, головно з болгарською армією, втратили Турки около 20.000 жовнїрів. Також 20.000 Турків полягло в боротьбах з грецькою армією, а 10.000 в боротьбах з Чорногорцями. В дрібних перепалках, найчастійше незаписаних у військових рапортах. на просторони між Чорним Морем і Адрійським полягло около 15.000 Турків. На рахунок турецьких втрат поза поляглими треба записати 150.000 забраних у неволю Болгарами, Сербами і Греками. Так отже війна принесла турецькому народови величезні втрати, а не дадуть ся обчислити втрати цивільного населеня. Тисячі, і десятки тисяч жінок, дївчат і старців, котрі в переполосі кинули свої загороди, утікали перед ворогом, сї десятки тисяч збігців, що шукали ратунку в Царгороді, Солуни і Малій Азії, не дадуть ся ніколи обняти певними числами. Одним словом балканська війна принесла турецькому народови найбільші втрати за весь час істнованя отоманської держави.

Найдорожші річи на сьвіті. Дорожші від золота і срібла а навіть дорогих каменїв суть пахучі олійки, котрі одержуємо з цьвітів всїляких ростин. Перше місце між сими олійками занимає фіялкова есенція (витяг). Ніхто навіть не припускав би, що так смирна фіялка містить у собі так дорогоцінну складову часть.

Щоби одержати один літер фіялкової есенції, потреба 33 тисячі кільоґрамів сьвіжих цьвітів. Позаяк один кільоґрам тих-же коштує 80 центів, а до того треба єще додати кошт фабрикації, тому один літер сеї есенції коштує $33.000

Фіялкова есенція є то плин зеленаво-жовтий з сильним запахом, котрий однак досить мало пригадує фіялку. Доперва по пять або десять тисячнім розпущеню його водою і алькоголем вертає властивий запах фіялки а рівночасно і запах зел, котрі походять від зелених листків чаші.

До спорядженя одного кільоґрама резедової есенції потреба 35.000 кільоґрамів цьвітових листочків, а 1 кільоґрам сего виробу коштує 5.100 дол. За літру славного рожевого, орієнтального олійку платить ся лиш 100 дол., що в порівнаню з есенціями резедовою і фіялковою є незвичайно дешево.

Викритя в сфінксї. Професорови гарвардського університета, Райзнерови. звісному єгиптольоґови, який саме тепер розслїджує єгипетського сфінкса, вдало ся дістати до внутра сфінкса, де найшов сьвятиню, посьвячену сонцю. Ся сьвятиня є старша від найстарших пірамід з найстаршої доби єгипетської історії. В сфінксї є також гріб першого, звісного єгипетського короля, Менеса, якого Єгиптяни почитали як бога і на якого приказ вибудовано сю сьвятиню. Коритарі, які находять ся в сфінксї, ведуть до пивниць доси ще не провірених. Весь сфінкс є витесаний з каменя. Доси прослідив проф. Райзнер лише голову сфінкса. Тут найшов він великі сїни, довгі на 18, а широкі понад 4 метри. Сїни лучить коритар зі сьвятинею сонця, яка находить ся на висоті грудий сфінкса. Є там много предметів, украшених хрестом в колесї, символом сонця, посьвячених тоді також сонцю. В сфінксї найдено також много малих пірамід. Після проф. Райзнера сї піраміди служили до означеня годин на сонічнім годиннику а сфінкс був богом сонця. Піраміда Хеопса подавала докладно години. Проф. думає, що досліджене предметів. які находять ся в сфінксї, вияснить тайни єгипетських жреців. які були митцями в маґії. Праці поступають вельми звільна з причини неохоти копачів і арабських розбишак. Вони вірять, що голова сфінкса є оселею демонів, які зсилають на людий нещастя.

Задуманий переворот в области біблїотекарства. В области біблїотекарства має наступити цілковитий переворот, а доконати його задумують Отлет, директор біблїоґрафічного інституту в Бруксели та бельґійський фізик, Р. Ґольдшмідт.

Ті учені задумують нинішні біблїотеки, які займають богато місця, заступити мікрофотоґрафічною системою, себто фотоґрафічно поменшеними репродукціями виданих дотепер друків, як також рукописий. Спеціяльно обдумана обома ученими метода дозволить фотоґрафувати сторону за стороною з великою скоростю, так що протягом пів години можна буде відфотоґрафувати пятьдесять сторін звичайної вісїмки на кліші в розмірі 9x12 цент. Опісля з тих кліш можна буде одержати позитиви, але і неґативи можуть віддати прислугу, з тою лише ріжницею, що тло буде чорне, а букви білі. В сей спосіб на кліші о 72 цент. квадр. можна одержати зменшену фотоґрафію 72 сторін „октаво".

Очевидно, що таку поменшену репродукцію можна буде вигідно вичитати лише при помочи відповідного побільшеня, до чого послужить спеціяльний діяпозитив Ґольдшмідта. Коли би сю методу Отлет-Ґольдшмідта примінено до загального уживаня, так тоді наступив би нечайний переворот в царині біблїотекарства і читальняности. Поминувши можливість придбаня дешево дуже численної біблїотеки, яка однак займала би дуже мало місця, безмірно улекшено би зазнайомлене з рідкими рукописями при помочи сих мікрофотоґрафічних знять, доступних навіть для дуже незаможних читачів. Величезні палати публичних біблїотек, котрі з кождим роком треба побільшувати, щоби помістити щораз зростаючі маси книжок, дали би ся заступити кільканайцяти шафами мікрофотоґрафічних знять. Біблїоґрафічний інститут в Бруксели поробив перші кроки в цїли зреалїзованя ідеї свого директора і фізика Ґольдшмідта.

Підводна міна. Як доносять телеґрами, 22-го с. м. наїхав французький парохід „Сенеґаль" підчас виїзду з порту у Смирні на блукаючу міну. Наступив вибух, який розшарпав цїлий зад корабля. Пять осіб згинуло на місци а 7 тяжко покалїчених. Корабель по тяжких трудах удало ся затягнути на мілину і так виратувати його перед затоненєм. Решту подорожних і усю залогу перевезено малими лодками на сушу.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ЧЕРВЕНЬ 1913 р.

Член на цїле посмертне платить $1.00, а на половину посмертного $0.61.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS — MEMBERSHIP LABEL

„СВОБОДА“
часопись для руського народа в Америці і орган Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

В Америці на 12 місяців	$2.00
До старого краю на 12 місяців	$2.50
В Америці на 6 місяців	$1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

За всі оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

Голос зза могили.

Понизше подаємо статю покійного о. Гр. Грушки, яка мала війти свого часу до ювилейного числа „Свободи". Та важка недуга не дозволила Покійникови прислати сеї праці на час; понизша статя наспіла в пару місяців по виході того числа, для якого була призначена. Та се не зменшує її вартости. І тому містимо її у тім числі, як голос зза могили Того, що був Прометеєм нашої американської Руси-України.

ДУМАЙ І ДІЛАЙ!

Радість, радість, велика радість — се торжество „Свободи", празник двайцятлітної, культурної праці, узнанє трудів і труженників коло добра і згуртованя українських переселенців на вільній землї американській.

Свобода — се клич, котрий від сїм віків гомонить по цілій европейській Україні, свобода — се бажанє, котрим жиють Українці в Америці.

Свобода, сей гармонійний звук поневоленого народу, скликує вже від двайцять літ українських переселенців до гурту, до громадянської праці культурної посеред себе і для себе.

Двайцять літ — то за мала, навіть дуже незначна доба часу в розвою народа, але відносно до переселенців, є се шмат часу, в котрім можна пребогато корисного здійснити для добра еміґрації.

Успіхи сеї праці дійсно поважні: се розбудженє народних українських почувань серед бідних наших робітників, котрі пішли далеко за океан в незнану чужину шукати щасливійшої долї для себе і своїх родин, покидаючи і родичів і братів і сестри, близшу і дальшу родину, громаду знакомих і приятелів, однак несучи в своїм серцю спомини жалю і розпуки, що на рідній батьківщині, на рідній материнщині зазнали неволю духа і брак праці, хотяй земля рідна широка і богата і хотяй мали і бодрий дух і сильні до праці руки.

Ся розпука, сей жаль за утратою рідної вітчини спричинили, що наші переселенці бажали самі себе згуртувати, нову Україну оснувати, і діло своє почали з Богом, ставляючи всюди, де була більша громада, церкви величаві, де могли почути і слово рідне і де могли знайти розраду серця в неодних злиднях.

В будові церквей на тоті часи великі заслуги для нашої еміґрації положив о. Іван Волянський, перший руськокатолицький сьвященик в Америці, котрий є тепер парохом в Галичині коло Теребовлі в Острівцю.

Він, то є о. Волянський, не зважаючи на своє здоровлє, по всіх усюдах Америки спішив з заохотою і порадою, щоби ставити церков католицьку, знаючи з рідної історії, що церков зберегла наш нарід від загибелї, що церков наша католицька є найсильнійшим лучником для опущених і бездомних.

Діяльність о. Волянського, тяжка і важка, заслугує на вдячний спомин ще і задля того, що коло церкви повставали зараз братства, в котрих нарід громадив ся, вчив ся, пізнавав свої всїлякі потреби і поволеньки щораз сильнійше маркував своє істнованє за океаном, нераз в відраднійших часах висилаючи сердечні привіти і заповіди на лучшу будучність до старого краю.

Хосенний сей труд о. Волянського величає ся тепер великим народним добутком, бо сотки церквей, здвигнених щирими лептами зарібняків, доказують живучости і ідейности українського народу, порозсїваного в більших і менших громадах Америки так, що небаром, по літах невсипущих трудів оказала ся потреба єрархічної орґанізації церковної; наслідком того бажаня всего народу, та при видатній, моральній помочи митрополита Шептицького, римський престол установив дотепер двох епископів для Америки для береженя нашого обряду під покровом римського папи, голови вселенної Церкви.

Яке значінє має для поневоленого, позбавленого своєї державности українського народу епископат, кождий в глубині душі своєї як найлучше відчуває; епископат руський — то одинока народна власть, яка лишила ся Українцям, і тому належить нашим Владикам їх працю під кождим зглядом улекшати, памятаючи, що Поляки завсїгди Українцям підсувають схизму, а Москалї заказують бути католиками, бо в сей спосіб лишень тоті наші сусїди-приятелї можуть постійно сферу своєї діяльности посеред Українців до часу підтримувати в обаві, щоби весь український нарід не пізнав свого питомого становища, щоб весь український нарід не сказав „ми католики".

Орґанізація церковна в Америці нині вже є сильнійша і посїдає трівку підставу в своїх Владиках до дальшого постійного розвитку на славу Бога і народа; і тїшитись лишень треба, що щораз більше чільних становищ займають Українці, бо так пригадують сьвітови своє істнованє.

Правда, церкви і братства згуртували коло себе переселенців, дали не малий почин до громадянської праці, до основаня шкіл, але бракував ще середник, котрий би загал наших переселенців знакомив на заморській країні з тамошними справами, підносив і кріпив на дусї до лучшої долї, вязав сильним ланцухом порозкиданих по всїляких фабриках, стейтах і фармах Українців, бракувало ще українське друковане слово.

Якась туга, якийсь сум стискав серце, наколи Українець задля браку своєї ґазети, довідував ся о собі самім чи то з польських чи словацьких ґазет, де наші справи нераз дуже ложно представлювано.

Отже в тих обставинах зродила ся у мене мрія видати власну часопись, писану українським серцем, в українській мові, навіяну українським духом. — Але від мрії до діла дуже далеко; бо охота сильна і віра бодра на нове діло, однак до сего ще треба було і фондів бодай би і найменших. — Бог кріпив, люди заохочували і я набрав відваги. Зразу моя сьміла думка уходила за нерозумність і очайдушність. Помимо всїляких трудностий і перешкод постановив я видавати українську ґазету, називаючи її „Свобода", бо український нарід від віків бажає свободи. — Врадований, що вже маю і назву ґазети, замовив я в фабрици наголовок „Свобода" за 25 долярів, котрий до тижня менї зладжено і віддано. Але що далї почати? І знову важкий сум впав на мою душу, що не дам собі ради з так поважним ділом. — Нова розпука, що зачата робота скінчить ся нічим, що за слабі мої сили до довершеня забаганої цїли. Але тоді прийшов менї нечайно в поміч п. Дионізій Салай, котрий як знаток завів мене до торговлї друкарських причандалів, де за 100 долярів за його ьказівкою справив я все потрібне до печатаня ґазети; почім, наче Робінзон, з великою утїхою вернувем до своєї домівки в надії, що вже в супереч всїм перепонам мій плян здійснить ся. Бог поміг, артикули знайшли ся, а п. Салай яко перший складач „Свободи" укладав черенки і так вийшов перший нумер „Свободи", котрий майже в мить наші переселенці розібрали, даючи тим наглядний доказ, що українська ґазета була дуже потрібна.

З піднесеним чолом, з подвійною витревалостию видававем дальші числа „Свободи". Небавом прийшла радісна новина, що гурток сьвящеників і декотрих образованих і сьвідомих робітників задумав завязати свій народний „Союз", бо наші братства церковні і хмара поодиноких робіників належали до словенських сполків, єднот і т. д. і в сей спосіб підпомагали своєю кервавицею чужинців, нераз дуже ворожо против Українців успособлених.

Ах! як се легко задумати свій „Союз" завязати, але як тяжко та трудно діло зділати! Треба насамперед поборювати вроджену нам нехіть, зневіру у свої власні сили, розігнати всїлякі сумніви, байдужих заохотити, пояснити цїль і доказати легкість задуманого діла, та слабодухів на свій бік приєднати.

Тут мала „Свобода" вдячне поле до праці і з молодечим серцем і з горячим запалом поперла красні змаганя оснувателів „Союза"; в кождім своїм числї живими красками малювала хосен „Союза" і виказувала постійно, що честь народна, що гідність власна вимагає, щоби кождий український робітник був членом „Союза", щоби кожде братство церковне вписувало ся до „Союза", щоби як ті бідні опущені сироти не блукали по чужих сполках, єднотах, соєдиненіях і т. д.

З початку робота йшла дуже пиняво помимо накликувань „Свободи"; але вже по першій конвенції „Союза" повстало нове житє, новий рух, скріпила ся віра в свої власні сили і змагала ся надія на нове, чесне, добре діло; крім байдужих і невірних була тоді ще богата тьма своїх ворогів, які кидали величезні колоди на шляху ведучім до означеної цїли, до призадуманої мети.

До таких ворогів „Союза" і „Свободи" належав передовсїм п. Юрко Жаткович, хоч з українського роду, признаючий ся гордо до мадярської національности.

Треба признати, що п. Жаткович, людина рухлива, здібна, оснував „Соєдиненіє", де був в одній особі і предсїдателем і секретаром і касієром, видавав язичем „Американський Вістник", в котрім ярко виступав против „Свободи" і „Союза" та без жадного успіху, бо „Союз" кріпшав щораз сильнійше і „Свобода" здобувала щораз ширші круги приклонників і пренумераторів.

Але сїй діяльности п. Жатковича не можна дивувати ся, бо він — то нещасливий тип Українця, який витворила державність угорська. Дай лишень, Боже, щоби він і його приклонники пізнали свій блуд, щоби змогли працювати на народній ниві, бо наша Україна, як добра мати, хоче згуртувати коло себе всіх своїх синів, плаче і сумує за кождою заблуканою одиницею, а тїшить ся з навереня, прощаючи і пускаючи в непамять навіть найтяжкі провини.

Так судилось „Свободі" боротись зі своїми рідними ворогами... і вона вийшла побідно, бо ідейну, чесну працю мусить окрашати явна слава яко найшевнійший узол в суспільній діяльности.

Тому „Свобода" торжествує заслужений свій празник, ювилей двайцятьлітних відвічальних трудів на заморській країні при зичливім узнаню всего українського народу. А ті короткі спомини з недавної минувшини най будуть милою заохотою, щоб в кождій українській хатї була своя „Свобода", щоб кождий Українець в Америці був членом свого „Союза".

о. Григорій Грушка,
парох Пеняк.

Окрім посмертної згадки, написаної о. Н. Дмитровом, а поміщеної на першій стороні отсего числа „Свободи", подаємо понизше некрольоґ про незабутої памяти о. Гр. Грушку, який появив ся в ч. 112 львівського „Діла". Із сего некрольоґу видно, що і в старім краю мав Покійний своїх „приятелїв", з якими боров ся із молодечим запалом і енерґією для добра та щастя тих „менших братів", котрих любив цїлою своєю душею аж до гробової дошки. Ось що пише „Діло":

О. Григорій Грушка, парох Пеняк, номер в 58 році житя по довгій, дволїтній, тяжкій слабости, паралїжи, маючи за собою около 30 літ праці душпастирської. Покійний походив зі селянської родини і яко талановитий хлопець ходив до шкіл народних і ґімназії у Львові, де зазнакомив ся яко школяр з пок. митр. Сембратовичем, котрий пізнавши великі здібности і характер молодця, щиро ним заопікував ся і вислав на науку богословія до Риму, котру докінчив у львівськім університеті. Зіставши сьвящеником, довший час був у Львові проповідником катедральним, а потім поїхав до Америки. Тут оснував покійний першу українську часопись „Свободу", котра богато причинила ся до злуки американських Українців і піддержувала охоту до основаня „Руського Союза". В Америці в наслідок непорозуміня з латинською єрархією церковною перейшов Покійний на схизму, що улекшило йому часовий побут в Росії, де чекали його великі достоїнства; сам цар обдарив о. Грушку спершу срібним хрестом, а вкоротції потім також дорогим около 700 рублїв вартости золотим хрестом з ланцухом. Одначе покійний, хоч після сих відзнак надіяв ся великих почестий і мав красні вигляди матеріяльні, не лишив ся в Росії, бо за золото і достоїнства не міг продати своєї совісти, не міг глядїти на обдурюваний свій нарід через тамошну управу церковну і державну. Тому покійний покидає Росію, відбуває тверду покуту церковну у тутешних Василіян і потім через кілька літ як бідний бурлака був адміністратором в кількох парохіях, аж наконець опинив ся постійно яко парох в Пеняках, де около 8 літ позіставав. Тут богато заслуг і праці положив о. Грушка, осьвідомив темний нарід, заложив читальню „Просьвіти" і зібрав на дім сеї читальнї за посередництвом американської „Свободи" гроші, та сим поставив тривку підставу для просьвітного руху в Пеняках. З нагоди ґрунвальдського обходу в Пеняках наразив ся Покійний на довгий дволїтний процес з латинським сотрудником о. Вячеславом Львом, котрий не зважаючи на цензури церковні, на клятву (excomunicatio maior latae sententiae ipso facto) за тягненє сьвященика перед звичайний суд, процесував зажерто спаралїжованого Покійного, жадаючи острого укараня; одначе безуспішно, бо о. Грушка від всякої вини зістав увільнений. Що до сего процесу — то властиво після тутешної опінії — провадив його п. Тадей Ценський, бо його економ Володимир Бобовник, з роду Русин, набільше сим процесом занимав ся і сам один був лише обтяжуючим сьвідком. Покійний хотів ще в Пеняках оснувати при церкві селянську касу хорих, бо видів, що богато людий умирає передвчасно власне ізза браку опіки лїкарської, але смерть сего наміру не позволила йому здійснити.

Варто ще згадати, що Покійний в січни с. р. писав приватно до митро-

полита, щоби усунути ріжницю календарську, котра нам шкоду приносить.

Похорон відбув ся при співучасти сьвящ. з трох деканатів: підкамінецького, залозецького і олїйського і многих тисяч доокоинчних селян, котрі ревними сльозами прощали свого сьвященика і провідника, знаючи, що вже подібного пароха не дістануть, бо чоловік коляторки, Тадей Цєнський, має манію русофільську і стоїть на сім, що цар російський — то король польський. Не був на похоронї п. Тадей Цєнський, бо сором видко не позволив йому бути присутним на похоронї так заслуженого чоловіка, котрому він богато докучав. В. Й. п.

Вісти з Галичини.

Наша стара вітчина, Галичина, переживає тепер горячий час. Галицький сойм розвязаний та розписано нові вибори.

Отсї вибори мають для нашого народу величезне значінє. Тут вже не йде лиш про се, скілько наших послів засяде у галицькому соймі, але о се, чи нашому народови бути, чи загинути на своїй-же рідній земли.

Старий сойм розвязано виключно лиш через се, що він не був в силї перевести виборчу реформу. Бо коли наконець по пятилїтній боротьбі між польськими партіями, що домагали ся виборчої реформи та репрезентантацією українського народу прийшло до якої-такої злагоди, тоді внезапляки у спілці з польськими біскупами повалили компромісовий проект виборчої реформи. І тим вони вбили не лиш виборчу реформу, але заразом і сойм, бо сойм, нездібний до переведеня виборчої реформи, стратив усяке оправданє свого істнованя.

І тому партії так польські як і наші, які стояли за переведенєм виборчої реформи, зажадали від правительства безпроволочного розвязаня сойму. Се жаданє сповнило австрійське правительство і розвязало цісарським рескриптом з 9-го мая с. р. сойм, сойм ворогів українського народу в Галичинї і противників виборчої реформи. Нові вибори з курії сільських громад розписані на день 30-го с. м. Отже лиш дуже короткий час ділить наших братів і батьків від хвилини, коли стануть до рішучого бою. до бою, у якім рішати-ме ся питанє для нашого народу: бути чи не бути. Бо новий сойм має виключно заняти ся виборчою реформою, а єсли підчас виборів побідять вороги, єсли наш народ не потрафить вислати своїх найчільнійших синів, то відвічні наші вороги залишуть і раз на всегда відберуть нашому народови навіть дрібку і тих прав, які він кровю своїх мучеників до тепер добув на рідній своїй земли.

Читаючи галицькі часописи, ми бачимо, що наш народ вповні зрозумів вагу хвилї і випружує усї свої сили, аби вийти побідником, аби добути собі право статн господарем на своїм обійстю. Та всяка борба, щоб могла принести побіду вимагає коштів, вимагає грошевих датків. А наш загал знає також і се надто добре, що від нікого не надїяти ся йому ніякої помочи: він зданий лиш на свою поміч, яка пливе з добровільних складок. І наша американська Русь-Україна у сїй найтяжшій хвилинї не съміє лишити свою Неньку без помочі. Скликати віча, збирати на них датки — нема вже часу. Тут треба помочі скорої, безпроволочної, треба праці, що має зробити ся протягом отсего а найдальше слїдуючого тижня. І тому ми кличемо людий доброї волї, із руським серцем і людською душею, аби вони весь сей тягар взяли безпроволочно на свої плечі. У всякій місцевости чейже найде ся одна одиниця, що пожертвує пару вечерів і піде по руських домах сколектувати по пару центів. Зібрані в той спосіб гроші належить безпроволочно — найлїпше телєграфічно — післати впрост на книжочку ч. 15.000 Краєвого Союза кредитового у Львові, Ринок ч. 10. або хто схотів-би, до нашої редакції, відки усї надіслані жертви найдальше по день 15-го с. м. відісланоб рівнож на повисшу адресу.

До дїла отже, патріоти!

Другою справою, тісно звязаною з виборчою реформою є димісія дотеперішного галицького намісника, д-ра Бобжинського та іменоване нового, д-ра Коритовського.

„Дїло" подає вельми цікаву характеристику нового намісника, з якої можна витягнути деякі здогади що до будучої його дїяльности. Іменно в минувшині д-ра Коритовського суть деякі такі моменти, які кажуть надїяти ся, що новий намісник буде урядником, який стояти-ме строго на сторожи закона. І так своє урядоване як шеф державних фінансів в краю Коритовський розпочав від винищеня корупції при обсаджуваню податкових інспекторатів. Перед Коритовським посади податкових інспекторів продавано.

Податкові привілеї шляхти, проти котрих виступив Коритовський, були дуже великі. Обшарники платили дуже малий податок ґрунтовий через низьке отаксоване доходу (катастрального) з їх посілостий; вони також мали звичаєве право залягати з податками так довго, аж доки не прийшла пора ставити внесенє на відписане податкових залеглостий „неможливих до стягненя". Обшарники, а особливо польскі епископи і польскі капітули мали звичаєвий привілей, що їх фасії податкові уважались властями скарбовими за такі, в котрих правдомовність не вільно було сумнівати ся. Коритовський і тут відступив від традиції краєвої дирекції скарбу. В часі послїдної ревізії катастру ґрунтового, він, хоч не зрівнав катастрального доходу ґрунтів домінікальних з доходом ґрунтів рустикальних, але всетаки, бодай трохи підвисшив катастральний дохід і податковий тягар обшарників. Коритовський наказав також пильнувати, щоби обшарники не залягали з приписаними податками аж до їх відписання.

Сей „фіскалїзм" Коритовського розрухав проти него всю клясу галицьких обшарників.

Віча проти „податкового гнету", щоби усунути Коритовського, вже мали осягнути свою скриту цїль, коли Коритовський посьмів тарнівській капітулї завернути фасію податкову з жаданем зладженя нової, бо фасія предложена скарбовим властями за песимістично оцїнює доходи капітули. До акції обшарників проти Коритовського прилучилась акція польского епископату, обуреного, що хтось посьмів польске духовенство підтягати під австрійські закони податкові. І обшарницько-біскупській оліґархії дефраўдантів податкових було би тоді повело ся зробити кінець урядової карієри Коритовського, якби не те, що як раз в тім часї його покликано на шефа фінансів цїлої держави.

Коритовського характеризує також канфлїкт з таким потентатом, яким був покійний ґр. Потоцький. Будучи ще маршалком краєвим, Потоцький дав раз Коритовському відчути, що ц. к. урядник державний, хочби і на високім становищу, ще не є те саме, що польский маґнат. Коритовський рішивсь показати Потоцькому противне. Нагода лучилась тоді, коли фонд краєвий, вибравши вже з державної каси „на рахунок" 6 чи 7 мілїонів, зажадав дальшого завдатку. Асиґнати, підписаної Потоцьким, Коритовський не приняв і гроший не дав, заявляючи, що у него нема ніяких краєвих гроший анї гроший Потоцького. Потоцький остовпів, коли післанець вернув з порожним мішком і переповів заяву Коритовського. Прийшовши до себе, Потоцький явив ся сам у Коритовського, і з такою міною, з якою польський маґнат звертає ся до свого неслухняного слуги, спитав: „Co to znaczy?"

„Чи край депонував у мене гроші?" — спитав холодно Коритовський.

„Ні... Але..."

„Як ні, то як може край приходити до мене з асиґнатою? Краєвих грошей не маю, отже краєви жадних грошей не дам!"

Потоцький обернув ся і не попращавши ся вийшов. Аж на інтервенцію з Відня, Коритовський, як підчинений міністерству фінансів урядник, виплатив краєви жадану суму грошей.

Як енергічно і безцеремонно поводив ся Коритовський з галицькими панками, possesionati, коли вони не хотїли угнутись перед законом і зарядженєм власти, сьвідчить між иншим отсей факт: Один гербовий і впливовий обшарник не платив нїколи податків. Коли раз інспектор податковий заявив йому, що його податкова свобода скінчила ся, бо від Коритовського вийшов такий приказ, шляхтич сперше висьміяв інспектора і виганьбив його. Як показалось, що урядник не жартує, шляхтич поїхав до Львова і навіть не запукавши в двері, впав до бюра Коритовського і став з ним висварюватись. Не помогли поясненя Коритовського, що є якісь закони податкові, та що скарбова власть мусить закон виконати. Шляхтич став викрикувати, що „то прусські звичаї, але ми, Богу дякувати не в Прусах і президент дирекції скарбу нехай собі вибє з голови всяке стяганє податків!"

Коритовський відповів цїлком спокійно: „Як вам пруські порядки не подобають ся, то, як хочете, я з вами поступлю не по прусски, але по старопольски. Заключу возного і кажу вас викинути за двері!"

Енерґія, з якою Коритовський нищив корупцію, його конфлїкти з шляхтою і з епископатом, його демонстрація проти маґната дуже близького двірським кругам, доказують, що новий намісник — як схоче, то з'уміє станути на сторожі закона і як урядник виломити ся зпід терору пануючої в Галичинї біюрократично-обшарницької оліґархії. Його урядничa минувшість доказувала би, що він, як схоче, то зможе дати Галичинї перші леґальні вибори, що з'уміє зломити, виборчими надужитями здобуту силу противників виборчої реформи. І се власне найбільше займає під пору уми наших братів в Галичинї. Питанє лиш, чи він схоче се зробити?

В ДРУКАРНЇ „СВОБОДИ" МОЖНА ДІСТАТИ СЛЇДУЮЧІ КНИЖКИ:

Збірник найкрасших пісень церк.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. I.	25
Ангельський хор, ч. II.	5
Ґарна оправа.	
Бог радость моя	1.40
Хлїб Душі	1.80
Хлїб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога до неба	1.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими буквами	1.80
Молитвослов	1.50
Звичайна оправа.	
Зборничок	1.30
Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб душі	60
Милосердія двері	1.80
Друки.	
Книжки колекторські церковні 100 штук	7.00
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Поминик за померших	10
Папір листовий в вінєтами, одён	2
Книжка для опікунів хорих	1.00

Іван Франко.

Притча про красу.

Арістотель мудрець Александра навчав
І такий у альбом йому вірш написав:

„Більш ніж меч і огонь і стріла і коса
Небезпечне оруже жіноча краса.

„Тілько мудрість, наука і старші літа
Подають проти неї міцного щита."

Арістотель мудрець по садочку гуля, —
Бач, Аглая іде і очима стріля!

Та Аглая, котрої надземна краса
Звеселяє людий і самі небеса;

Та їдких її слів і шпаркого ума
Всі бояли ся, навіть цариця сама.

Арістотель дівчині гаразд придивив[сь,
Як повз нього ішла, низько їй поклонивсь.

І промовив: „Аглає, благаю, молю!
Над всю мудрість, над сонце тебе я люблю.

„На часок-волосок вволи волю мою!
Чого хоч, зажадай, я для тебе зроблю."

Усьміхнулась Аглая. „Сеж почесть мені,
Що на мні зупинив свої очи ясні

„Той мудрець, що пишаєсь ним Греція вся,
Що умом обняв землю, зглубив небеса.

„Я твоя. Що захочеш, зо мною чини,
Лиш одну мою просьбу в тій хвилї сповни.

„По саду тім, де вють ся доріжки круті,
Пів години мене провози на хребті."

Усьміхнув ся мудрець. Дивні примхи в дівчат
Та дарма! Обіцявсь, то вже годї бурчать.

І хламиду він зняв і ґрачкує піском,
Його очи Аглая закрила платком,

І сидить на хребті й поганяє прутком.

Так заїхали враз аж на площу садка,
Де під тїню дерев край малого ставка

Александер сидів, його мати й весь двір,—
Срібний сьміх там лунав і пісні й бреньк-кіт лір.

А Аглая кричить: „Ну, мій ослику, ну!
Ще мінуточки дві! Ще мінутку одну!"

Аж у круг двораків його дівка пуста
Завела і зіскочила живо з хребта,

І платок із очий поспішила ся знять...
Що там сьміху було, то й пером не списать.

Арістотель мудрець Александра навчав
І такий у альбом йому вірш написав:

„Більш ніж меч і огонь і стріла і коса
Небезпечне оруже жіноча краса.

„Ані мудрість, наука ні старші літа
Не дають проти неї міцного щита.

„Се я сам досьвідив. Лиш мертвець та сліпець
Може буть проти неї надійний борець".

Галя.

Нове перо.

„Якеж воно гарне! А як блищить ся, — ніби срібне" — думав Антін, оглядаючи своє нове перо.

Виняв з торбинки ручку, заложив обережно перо і знов приглядав ся. Він раз прижмурював очи, раз отвирав широко; раз тримав перо перед самим носом, то знов витягав руку і з далека глядів на него. Вкінци положив перо на лавці і гладив легенько пальчиком, дуже легесенько, щоб не попсувати. При тім усьміхав ся щасливо, бо він перший раз мав нове, цілком нове перо; — за два сотики, за цілих два сотики.

О! якеж воно дороге! — Але зато гарне — дуже гарне. А як ним мусить ся добре писати — го — го! Антін дотепер все писав старими перами, що драпали немилосердно. Діставав їх від товаришів. Богацькі сини купували собі часто нові пера, а старі, ніби милостиню кидали бідному Антонови.

Аж колисьтут трафилась щаслива пригода, котрій Антін завдячував своє нове перо. То було так:

Бавив ся собі Антін на дорозі, а недалеко, в рові пасла якась жінка гуси. Вона прикликала Антона і сказала: „Може би ти, дитинко, менї гуси попас. Я дуже не маю часу, мушу йти в поле".

Антін зараз взяв ся пасти гуси. Він до вечера так добре, що як їх в вечер загнав домів, то вже нічого не домагали ся їсти, тілько посідали спокійно.

Тота жінка дуже утїшила ся, що Антін так добре напас гуси і дала йому два сотики. І за ті два сотики купив він собі нове перо. Тїшив ся ним дуже, а як учителька сказала писати, він легонько послинив кінчик пера і вмочив в чорнило дуже осторожно, та почав писати. З початку трохи твердо йшло, але опісля як розписало ся, то вже само бігало по папері і ставляло букви такі гарні, тоненькі, що Антін не міг надивитись. Він промовляв до пера ніби до когось живого: „Перочко моє миленьке, якжеж ти гарно пишеш! Як я тебе люблю!"

Відтак сказав до свого товариша Гриця: „ Та диви, Грицю, як се перо гарно пише! Вже пані не будуть гнївати ся на мене, що я погано пишу. З тої задачі я певно буду мав дуже добре".

Гриць глянув і аж отворив ротик, так зачудував ся. „Кількож воно коштує?" спитав.

„Та два сотики".

„Не може бути" відказав Гриць. Воно так пише, якби що найменше коштувало десять сотиків або й корону".

Написали задачу. Антін осторожно повитирав перо в полу, відтак завинув його в папірчик і сховав до паперової торбинки, котру йому Гриць умисно на пера зробив. Положив під лавку, тай вибіг з другими дітьми на перерву.

Всї діти вибігли бавити ся, тільки один Гриць лишив ся в школї. Він буцїм то писав, то витирав перо, умисно так довго, поки всї діти з кляси не вийшли. Як вже всї були на дворі, Гриць оглянув ся на всї боки, чи хто не бачить, відтак взяв Антонову торбинку з новим пером, щось коло неї помайстрував і вибіг скоро на двір.

На шкільнім подвірю бавили ся діти як звичайно. Одні камінчиками, другі ґузиками, а ще инші грали в старі пера. Антін приступив до тих, що грали в пера і сказав: „Але я маю нове перо. — Коби ви побачили. Ще жадне перо на сьвіті так гарно не писало, як моє".

„Але?", крикнули хлопці. Ти маєш нове перо? — Ти? — А звідкиж ти його взяв? Таж ти ніколи не мав нового пера".

І вони не вірили. Се розсердило Антона, тай крикнув: „Як не вірите, то ходіть зі мною, я вам покажу — недовірки якісь".

Всї хлопці зірвали ся з землї тай побігли оглядати перо.

Гриць стояв недалеко них. Як побачив, що Антін веде хлопців до школи, чогось зблїд, потім виняв щось завинене в папірчик з кишенї, тай кинув за холяву. В тїй хвили дав ся чути зі школи сердечний плач і нарікане. То Антін плакав. Він прибіг до своєї лавки, щоб товаришам показати нове перо, але в торбинцї не було пера.

Антін перестрашив ся. Шукає під лавою, на підлюзї, межи зошитами, ніґде нема. Тогди розплакав ся ревними слезами, тай заридав: „О моє перо! — моє, нове перо — моє прекрасне. Хтож менї взяв тебе. Чимже я нещасливий буду тепер писати?".

Так плакав щиро, аж другим дїтям слези стали в очах. Вони потїшали Антона, що перо знайде ся, але він покрутив головкою, зітхнув тай заголосив: „Ой не знайде ся — нї — воно було тут в торбинцї, я його тут сам вложив, а тепер нема. Ой бідний я, бідний".

Збігли ся дїти, прийшла учителька. Шукають всюди. — Нема. Лазять дїти під лави, навіть під шафу зазирають, за піч. Хтось отворив дверцята від печі, в попелї глядить, може який збиточник там кинув. Шукають всї, лишень один Гриць стоїть коло лавки, то червонїє — то блїдне. Що ся не нашукали — не знайшли.

Як вже дїти йшли домів, учителька сказала до них так: „Хто взяв перо, нехай віддасть, а я дарую йому вину! Коли нїхто не відзивав ся, почала учителька дальше: „Памятайте, дїти, що Антонове перо пімстить ся на тім, ито його взяв".

Почувши ті слова, Гриць зблїд і задрожав, отворив уста і хотїв щось сказати, однак не міг. Тай пішлил дїти домів.

Прийшов Гриць до дому, пообідав, побіг в поле і забув за перо. А воно собі там в чоботї думало: „Ах, ти злодію! То ти мене взяв від мого любого пана, котрий мене так пестив і кинувєсь мене в чобіт! Щож ти собі думаєш? Чи я на се сотворене, щоб лежати в бруднім, подертім чоботї і не бачити божого сьвіта? — Я правдиве сталеве перо, за два сотики? Я повинно тепер лежати на столї, або в вигідній торбинцї, або писати гарні слова на чистім, білім папери. А як мій пан плакав за мною. О колиб я вміло говорити, — булиб ся всї довідали, хто зробив кривду бідному Антонови і менї. Але почекай! Навчу я тебе, як забирати чужі річи".

Вечером Гриць скинув чоботи і положив ся спати, а перо, як нога уступилась, покотило ся низше, скинуло папір, а знайшовши вигідне місце межи кілками затримало ся. Воно звернуло острий кінець до гори, щоби через отвір в холяві бодай кавальчик сьвіта побачити.

Другого дня Гриць збудив ся пізно. Скочив з ліжка, вхопив чобіт і скоренько зі всеї сили потягнув до гори. Спер ся цїлим тїлом на ту ногу, щоби борше ся взути. Втім крикнув страшно і впав зімлїлий на землю. Перестрашені родичі кинулись до нього. Відтерли і почали допитувати ся, що йому стало ся, а той з болю навіть говорити не може, лишень показує на чобіт. Догадали ся і стали стягати чобіт. О! як се Гриця болїло. Він кричав за кождим порушенєм. В кінци стягнули чобіт, дивлять ся, а нога цїла закровавлена і якесь перо стремить в підошві до половини. Стали добувати перо, причім Гриць дуже терпів і плакав.

Родичі жалували Гриця дуже і говорили: „Бідний ти, мусиш так страшно терпіти".

„Не жалуйте мене — сказав Гриць — бо я не варт сего, я сам собі винен. Добре казали пані, що перо пімстить ся на менї".

Довго болїла Гриця нога. Як вже міг ходити і пішов до школи, то при всїх виявив свою вину і просив о прощенє Антона, учительку і товаришів. Всї простили йому, а Гриць ще сам наложив на себе кару. — Всї свої нові пера віддав Антонови, а сам пише старими. Цукорків та медівників також не купує, — тілько ті гроші віддає на „Рідну Школу".

Муравлї в Бразилії.

Всї роди муравлїв жиють громадами і в великій згоді. В наших сторонах закладають собі гнїзда по лїсах чатинних, огородах і полях, в земли і дуплавих деревах, і нема місця, де би той роботящий а рухливий насікомець не розгостив ся. Инакше дїє ся в полудневій Америцї, особливо в Бразилії. Александер Гумбольд, славний розвідуватель природи, що розяснив неодну темну картину земських країв, описує великого, чорного, головатого, бурлакуючого муравля Бразилії, котрий в безчисленних громадах, немов саранча, нападе людські оселї і в короткім часї своїми острими сильними щоками нищить все безпощадно.

Одного разу напала нечайно така громада муравлїв німецьку оселю над рікою Ріо Неґро, де виплекано немалими трудами під жарким сонцем невеликий садок европейських овочів. Особливо удалась у одного поселенця красна яблінка, що зацвила перший раз пахучим цьвітом. Що днини радував ся господар, що днини позирав на свою вихованку щасливим оком; вже в гадцї любував ся її принадними овочами, що пригадували йому рідний край і неодну солодку хвилю молодших лїт, а тут — о гірка недоле! одна ніч розбила всї ті милі надії. Листки опали, нї цьвіту нї пуча, саме голісїньке галузє остало ся. Все зїли муравлї!

Жаль стискав серце господаря; в души його збудила ся велика жажда пімсти. Бистротою Індійця слїдить він лютого ворога: находить його гнїздо, спішить домів, бере сокиру і вертає духом, а за ним цїла родина з повними коновками окропу до дуплавого дерева. Смерть і погибель ненавистним ворогам! І скоро розбите гнїздо полили окропом, а знищивши все, що жило, отець і дїти вертали з лекшим серцем до дому. А тут нове лихо, нова страта: щез горох, що так густо і буйно на полю розстелив ся, що власне нинї першим плодом своїм мав звеселити родинний стіл. І знова стежить розярений чоловік за слїдами неприятеля і знаходить гнїздо в другій дуплавинї. І знов дїти живо приносять ріще, кладуть кругом дуплавини, батько підкладає огонь, страшну смерть готовить.

Між тим придумала старанна ґаздиня на місце гороху иншу ярину. Весело горить огонь на припічку, поломінь веть ся довкола кітла, в котрім вже добре фасоля закипіла. Нуж солонини чим скорше, бо далї родина з виправи поверне і по трудах і зною покріпитись схоче. От нова нужда! Нема солонини, лиш груда жовтих муравлїв: цїлий полоть солонини зїли! Але стоїть ще нерушений горнець смальцю; бере ґаздиня за ложку, щоби повну зачерти; а тут новий клопіт, бо смалець сам ходить і лазить по ложцї. Нема иншої ради: ложка утонула в кипячій справі; проворна ґаздиня води доливає, мурашки спливають, і нуж на дух шумувати, щоби страву хоч троха помастити. Минув страх, душену фасолю всї смачно спожили, нїхто не міркує; а ґазда по свому звичаю наливши кави, не дивлячись сягнув рукою в посуду з цукром. Втім неначе опарений відскочив, мороз пройшов тїло; і тут тьма муравлїв розсипалась мов з розкиненої купини. З американською холодною кровю сягає господар опять в цукорничку, і не зміняючи анї одної черти свого лиця, допиває каву чим скорше, щоби сейчас на нову ловлю іти. Батько з хлопцями палить і парить купини по поли і в лїсї; мати з доньками миють, шурують окропом, курять всякими способами по цїлім обійстю, по хатї, в коморі, в пивници, на подї. Справдїшний судний день!

Настиг і вечер; по скінчених трудах ожидає їх милий спочинок в сьвіжій постели. Уже солодкий сон стуляє повіки, буйні мрії роять ся; але небавком тяжкі стогни переривають хвилями темну глушу: неспокійні сни не дають спочинку, а дїти мов риби в потоку вертять ся на постели. Гу! зриває ся властитель дому; нещасний, не він тут господар, муравлї-гості ґаздують по свому. Стревожена родина глядить по цїлім обійстю безпечного кута; на дармо! Лютий ворог кидає, щипле, пече, виганяє з хати в темну ніч, у далекого сусіда притульку глядати.

Минула страшна ніч; в хатині пусто, а чорна тьма муравлїв пішла в дальший похід в примірнім порядку. На переді ступає товста жовто-голова старшина; за нею маширують почетверні непереглядні ряди. Поміж рядами біжуть їх офіцири, що кріпко порядок і лад державть. З заду спішить начальник; йому щось пильно на перед дістати ся. Стій! — весь похід станув; ряди розступають ся і пропускають старшину. Іди! — і далї жене чорна громада страшливих муравлїв через поля і доли, через бори і гори, через доми і двори.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО ДО РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

Укр. Тов. „Запорожська Січ" в Ню Йорку

устроює

дня 7-го червня (June) 1913 р.

Представлене і Баль

B ARLINGTON HALL

19-23 E. 8th St.,

(між 2-гою а 3-тою евню в Ню Йорку)

Відограєть ся пораз перший в Америці

ХМАРА

драма в 5-тьох діях зі сьпівами і танцями

А. Л. Суходольського.

ОСОБИ:

Кузьма Гордієнко, богатий мужик	І. Павловський
Кулина, його жена	К. Соколовська
Настуся їх дочка	Й. Бівальд-Лонтка
Андрій Безродний, робітник	Ю. Рокицький
Семен Карий, старший над робітниками	В. Лазута
Горпина Ковальчукова, коханка Семена Карого	Г. Шнайберґ
Малашка, дівчина	М. Шнайберґ
Ізраїль Халамайзер, арендар	В. Сьомкайло
Грицько, його робітник	І. Рокицький
Слідчий судія	К. Камінський
Соцький	П. Васильків
Старшина	А. Кавка
Вивдя, робітниця у Гордієнка	М. Рокицька
Унтер-офіцир	М. Сокольський
Федор, парубок	А. Невядомський

Селяне, парубки, дівчата, арештанти.

Діріґент: О. Стеткевич. Характериз.: Ю. Павчак.
Режисер: В. Білинський. Музика: п. Смолинського.

Початок точно о годині 7.30 веч.

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ НАСТУПИТЬ БАЛЬ.

Ціни місць: I-рядні $1.00, II-рядні 75 цт., III ряд і бальком 50 цт., IV-ряд. 35 цт. Вступ на салю 25 ц.

Білети можна дістати скорше у А. Ґроховського 111-115 E. 7th St , а в день представленя при касі в Arlington Hall о год. 6-ій вечером.

Товариство „Запорожська Січ" в Ню Йорку, знане зі своїх представлень, дає знов нагоду своїм приятелям, знакомим та любителям штуки почути нову народну штуку. Позаяк штука ся довга, а після постанов нюйоркського стейту можна виступати в костюмах лише до 12-ої години в ночи, проте представлене зачне ся точно о годині пів до осмої. Комітет просить П. Т. Публику явитись точно на означений час, підчас представленя заховуватись спокійно і **не курити.**

Вже вийшла з друку давно пожадана книжка:

КАРОЛЯ, чудова повість з житя сироти, 160 сторін	40 цт.
НОВІ ПІСНІ З СТАРИМ КІНЦЕМ, пересьпіви Щипавки і Драпавки	25 цт.
ІСТОРІЯ ПРО СИРОТУ ІВАСЯ	15 цт.
НА БІЛИХ СКАЛАХ	60 цт.
ІСТОРІЯ КОЗАЧЧИНИ з образками і мапою України	80 цт.
ОБРАЗКИ З РОЗВИТКУ РУСИНІВ. популярна книжка для кождого, з образками	75 цт.
НАЧЕРК ІСТОРІЇ УКР. ЛІТЕРАТУРИ I. і II. часть	$1.50
ЖИВИЙ ТРУП	15 цт.
СКОШЕНИЙ ЦЬВІТ, гарне оповіданє	45 цт.

Катальоґ книжок, інструментів і стереоскопів даром.

RUSKA KNYHARNIA
850 Main St., Winnipeg, Canada.

Повідомлене.

Повідомляю всї братства, товариства і т. д., що я вироблюю всї братські річи, як: відзнаки ріжних форм і величин, паси, капелюхи, шапки, уніформи, американські фани, народні і братські прапори, печатки, церковні хоругви і т. д. — На жадане посилаю ілюстрації. — Удїляю безплатно всякі інформації і поради. — Єсли кому небудь з наших людий потрібно що купити, а не знає як і де, нехай удасть ся до мене, а я охотно услужу. — Єсьм довголїтним членом Р. Н. Союза. — Хто хоче купити руську або яку небудь книжку, нехай удасть ся до мене. — Котре братство замовить від мене американську фану, то не пожалує. — За всї замовленя ґварантую. Адреса:

STEPHEN KALAKUKA,
1009 N. Main Ave., Scranton, Pa.

РОДИМЦІ! ЧИТАЙТЕ!

Плити патефонові з найкрасшими руськими піснями 24 цм. по 2.50 К., 29 цм. по 4.50 К., 35 цм. по 6 К. Плити ґрамофонові по 2.50 К., 4 К, 6 К і 9 К, за штуку. При більшім замовленю значний опуст.

Прибори січові як: ленти червоні і синьожовті, медалї з портретом Шевченка, козацькі смушкові шапки з червоними або синими мішками по 4 К; **вироби різьбарські** а іменно: каламарі, ножі до розтинаня книжок, рамції, зеркала, перстені мосяжні пацьорковані, топірці різьблені пацьорковані від 5 К., бібулярі і т. п.

Дуже гарні українські фартушки від 3 К до 12 К, вишивані краватки по 4 К, жіночі торбинки ручні по 2 К за штуку і взагалї всьо, що входить в обсяг домашного промислу доставляє: **ОЛЕКСА ПУШКАР В КОЛОМИЇ (ГАЛИЧИНА, АВСТРІЯ).**

Єсли хто є без праці,

або пошукує ліпшої, нехай зголосить ся до Бюра посередництва праці Hudson Employment Agency, 89 Montgomery St., Jersey City, або 116 Springfield Ave., Newark. Се є одно з найбільших бюр в стейті Ню Джерзи.

R. J. Glick Агент асенурацийний від огня.

Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING

SHAMOKIN, PA.

Зі свого зарібку 5 процент на „Р. Школу"

NEW JERSEY ПОЗІР! NEW YORK

М МИКІТИШИН

ДОСТАВЦЯ 18-го КАЛІБРУ **МУЗИКИ** НА ПІКНІКИ, БАЛЇ, ВЕСІЛЯ І Т. П. ЗАБАВИ, ЯК ТАКОЖ **БАНДИ** НА ПУБЛИЧНІ ВИСТУПИ І ПРОГУЛЬКИ ВОДОЮ. ДОСТАВЦЯ НА ЦЇЛИЙ СТЕЙТ НЮ ДЖЕРЗИ І НЮ ЙОРК. **ЦІНА ДУЖЕ ПРИСТУПНА.** ГОЛОСИТИСЬ ЛИСТОВНО АБО ОСОБИСТО ДО

M. MYKITYSHYN
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

МУЗИКА! БАНДА!

Увага! $25 ШИФКАРТИ ДО КРАЮ $25 Увага!

Пощо платити $35.00 до $40.00 за шифкарту, коли можна поїхати через нашу фірму поспішним кораблем **до краю** всего за **$25.00**

5-го, 19-го червня і 3-го липня.

Для вигоди пасажирів маємо осібні кімнати, телеґраф без дроту, добрий і смачний харч по домовому і всякі вищі вигоди. На своїх костумерів очікуємо на стаціях зелїзничих і відставляємо на шиф, де чекуємо їх карти корабельні.

Пишіть за подробицями або приходіть самі до

A. HERZ, 73 West Street, New York, N. Y. Тел. Rector 2413

Хто немає досить гроший на шифкарту, може поїхати до краю 4-коминовою шифою, працюючи на ній. 22—25

ЖІНКИ! Одинока руська школа, де можна вивчитись акушерії. По скінченю науки видаємо державний диплом, важний на цілу Америку. Провадимо шпиталь, в котрім лічимо всякі хороби, а переважно недуги жен, не маючих дітий.

Адреса: **International College of Midwifery and Hospital**
213-215 Pittston Ave., Scranton, Pa. **Dr. KULCZYCKI.**
Phones: Old 4974. New 1553. 15—24

Найславнійший руський специяліст

Д-р. Б. ГОГЕНБЕРГ,

знаний всім і в найширших кругах уважаний тепер за найліпшого руського і американського лікаря. Др. ГОГЕНБЕРҐ відбув студії медичні в першорядних університетах і шпиталях в старім краю, а довголітною тут своєю працею здобув собі найбільшу славу і вдяку много тисячів виздоровлених, які одиноко йому лише завдячують своє здоровле.

Нехай жалує щиро кождий хорий, який не знає ще д-ра Гогенберґа і добре тямить о тім, що здоровле можна віднайти через лїчене виключно **одиноного лише д-ра Гогенберґа.**

Др. Гогенберґ лїчить з найлїпшим все успіхом **уцтиво, совісно і дешево** всякі недуги: голови, горла, легких, чахотку, біль під грудьми, недуги серця, всякі терпіня жолудка, міхура і нирок (почок)

Лїчить недуги жіночі як: неточности, кровотоки, білі уплави, блїдницю, пологові болї.

Всї недуги мущин хочби застарілі: уплив насїня, недостаток мужеської сили, ломане ніг, костий, болї в крижах, закажене крови найпевнїйшим середником проф. Ерлїха „606". Посїдає наймоднїйші машини електричні і лїчить ревматизм, недуги нервові і слабість сьв. Валентія.

Довершує найтяжші операції при помочи знаменитого хірурґа з Відня. Хто бажає здоровля і добра, нехай зголосить ся особисто або листовно, залучаючи двоцентову марку на відповідь. 21—

DR. B. HOHENBERG,
304 2nd Ave. (betw. 17th & 18th Sts). New York, N. Y.

Хто не вірить, нехай читає потверджений нотарем лист

Поважаний Докторе Гогенберґ!

Почуваю ся до милого обовязку подякувати Пану Докторови за так скоре і цілковите вилїчене. Через два роки зносив я мою недугу і нещастє і на дармо лічив ся у всяких докторів, які наочно мене оглядали. Др. Гогенберґ лиш на мій листовний опис вилїчив мене скоро і з біди увільнив. Нехай Господь Бог дає здоровлє Докторови Гогенберґови, аби міг ще більше хорим помагати. M. H. Minersville, Pa.

Руський будівничий

Родимці! Чи Ви знаєте, що на руській колонії в Millville, N. J. маєте свого власного будівничого? Я побудував вже кілька домів за дуже низьку ціну. Будую хати від $200.00 і вгору. Родимці! Єсли спроваджуєте ся до West Millville а маєте замір побудувати ся, то не шукайте чужих а удавайте ся лишень до свого.

Onufrey Hnatiuk,
33 Sharp Str., Millville, N. J.

ПРЕЗЕНТА: Фонограф, мужеську або дамську годинку кишенкову прекрасно різблену і добре золочену, гармонія або машина до писаня.

Залучіть 2-цент. марку на інформацію.
ENGLISH ASIATIC TOBACCO CO.,
Dep. A26, 115 E. 7 St., New York, N. Y.

Dr. WARD'A

знаменита лїкарська опіка

$50 Лїчить аж до 15. червня за **12.50**

СЛАБОСТИ МУЩИН

Чи Ви терпите на яку слабість мужеську? Чи Ви чуєтесь старим перед часом, умученим? Ми лїчимо слабости скірні і крові, ревматичні болї в костях і ставах, червоні виприски, болї горла, викиди на язику, губах, як також лїчимо корости, які спричиняють випадане волося. Лїчимо всякі скірні викиди, долеглиности нирок, міхура, як і других сполучених з тим слабостий, ослаблене крижей, нервового розстрою, утрату животности, ослаблене памяти і виснажене.

Не чекайте аж Вас природа переможе і ослабить Ваші важні части орґанізму і нервів. Тисячі людий зломало своє житє через легковажене, непослух і опущене ся.

"914" уліпшене "606" $10 за полїчене

ОГЛЯДИНИ ДАРОМ.
Єсли не можете прийти, пишіть.
Години: від 9 р. до 8 веч.;
недїля: від 10 р. до 2 поп.

Dr. Ward
417 Sixth Ave., New York
(між 25 а 26 ул.)

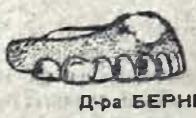
Одинокий руський адвокат на цїлу Америку

Доктор прав

ЮЛЇЯН ЧУПКА

полагоджує всї справи американські. Позаяк др. Ю. Чупка був адвокатом в Галичині, длятого полагодить вам найлїпше всї справи процесові, спадкові і військові в Галичині, спорядить повновласти, контракти і всї правні документи і перепровадить інтабуляції. Адреса:

Dr. JULIAN CZUPKA,
P.O 372. 3 N Main St., Wilkes Barre, Pa
LUZERNE Co.

Лічіть свої зуби у

Д-ра БЕРНГАРДА

КІРШЕНБАУМА

Дентиста,

знаного звиж 10 літ.

29 1st St., cor. 2nd Avenue,
NEW YORK, N. Y. 18—

Говорить по руськи.

РУСЬКА КОЛЬОНІЯ!

Не зблудить, той, котрий осїдлить ся ще тепер в нашій околици, близько великих міст. Много фабрик, великий маркет для фармера, мила сходина. Ціна фарм низша як на заході, позаяк купуєте фарми впрост від властителя.

22—27

JULIAN RAYMOND
Box 550, Fort Edward, N. Y.

Хочете їсти? і то їсти страви якими любували ся сьте ся в старім краю; хочете перечитати старокраєве „Дїло" і америк. „Свободу" — словом, єсли хочете перебути весело та безжурно хвилю, то зайдіть до

Григ. Кокошки
327 E. 14 St, New York.

Є се одиноке в Ню Йорку місце, де можете стрінутись з многими нашими передовими людьми. 16-

---

В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ" МОЖНА ДІСТАТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Злуч. Державах	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка Історія Руси	10
Коломийки	30
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австр.-угор. Русинів	15
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Під прапором свободи. Вибір патріотичних деклямацій	30
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10

Випікає досконало ХЛІБ

Пече легко і знаменито, при повільнім а сталім огни, а притім не огріває надмірно Вашої кухнї.

New Perfection Oil Cook-stove

Не кипить Не чадить

Випікає, смажить і варить все.

The New Perfection нафтовий пец є чистїйший як опалюваний углем або деревом. Дешевший як ґазовий. Варить всьо так добре як і кождий инший. Опалюєсь його нафтою і дає він найчистїйшу і найвигіднїйшу полумінь.

Не треба носити анї вугля анї попелу.

Не кипить. Не димить. Не робить пороху.

Сей новий на 4 паленижка Perfection пец варить повний обід від разу при менших видатках, без клопоту і невиголи. Автоматичний прилад вказує скільки нафти находить ся в резервоарі.

Менші пеци з 1, 2 або 3 паленисками.

Жадайте від свого доставця, щоб Вам показав патентований пец т. зв. New Perfection зі всїми додатками, або пишіть по обширнїйші поясненя до

C135

STANDARD OIL COMPANY

Paterson (New Jersey) Trenton
Jersey City NEWARK Camden

„Наші браця“.

Хто енлле громи
W kościele z ambony,
Зубами скрегоче —
Чогож то він хоче?!
Інфула голову
Його прикрашає
А в серци чортівська
Ненависть палає.
„To sługa pański“
Братерство голосить
У Бога для Руси
Загибели просить!!!
Та Русь від носа
Йому показала:
Biskupie-jołupie,
Для вас Русь пропала!

Пшик.

„Kochajmy się“!
Ляшок шепче
Вкраїні до уха,
А сам ножа витягає
З заду, з під кожуха.
— Ой не здуриш мене, Ляшку,
Ми ся вже кохали,
Та з коханя твого, Ляшку,
Русь рабиня стала.
Вже прийшов час тобі, Ляшку,
З москалем дружити;
А Вкраїні-сиротині
Час для себе жити.

Пшик.

Від Редакції: До отсих двох віршів прислав був шан. автор дві гарні ілюстрації, але — на жаль — з них не можна було зробити клішів, бо нарисовані були не тушом (Indian ink), але кольоровим атраментом.

За волю і долю народа.

При одній з найкрасших улиць міста Гази стоїть величава будівля, сперта на сильних марморних колюмнах. З головної улиці ведуть на гору широкі камінні сходи, а сходами тими йдуть в богатих строях жінки і доньки филистимські, їх мужі і батьки, самі найславнійші люди народа филистимського. Через входові великі двері входить до величезної кімнати, в якій якраз нині має відбути ся великий пир, велика забава і гульня.

На злототканих килимах сидять там вже грецькі і єгипетські дівчата та на гарфах грають похвальні пісні героям Филистимян. По чотирох кутах палати грають водограї, плюскають ся з листєм міртів, рож і кипарисів та розливають цілючу сьвіжість і запах по цілій палаті. А на середині заставлений стіл самими що найкрасшими стравами, що найдорожшими винами. Серед веселих усьміхів та розмов засідають до того стола по гідности і достойністи жінки і дочки, мужі і батьки Филистимян.

Ніч. Позасьвічувано смолоскипи, поспрятувано по богатій вечери столи, бо зачинаєсь гульня, зачинаєсь забава.

Скрізь по улицях тихо, бо ніхто в сей час не сьміє заколочувати спокою вибраним синам филистимського народу. Знад моря лиш повіває холодний, сумний вітер і неначе шепоче сумну, жалібну пісню, як перед похороном.

Зачалась гульня. Рвуть ся золоті струни на гарфах, гуляють дівчата з молодцями, а батьки зливають долівку найдорожшими винами. А сій шаленій гульні нема ані стриму, ані кінця...

Коло марморних колюмн, що підпирають отсю палату чути якийсь глухий, придавлений стон і жркіт жорен. Якась, гей зачарована стать стоїть мов прикована на одному місці.

Хто се?

Се борець за волю і долю народа ізраїльського — сильний Самсон, що колись був грізним пострахом усіх Филистимів. Се той самий сильний Самсон, що колись своєю могучою рукою валив як колосє на загоні тисячі ворогів, рвав ланци, зелізо, шнури як павутинє, дусив лютих львів та звірюків як кіт мишн. Се той самий сильний Самсон стоїть нині під палатою своїх ворогів, прикований до жорен, з видертими очима, сліпий, нуждений і служає як над ним силачем-героєм і славою жидівського народа, висьпівують побідні пісні його люті вороги Филистими.

Пристав на хвилю, опер ся о марморний стовп і наче здрімав ся. І як в сні вересувались перед його увою образи його минулого житя. Йому здавало ся, що він видить, як перед ним в неладі утікає військо филистимське, як під його ногами стелять головами найкращі сини ворожого народа, як він сам несе у своїй могучій долоні побідну фану народа жидівського. Мов прокинув ся. Се все лиш мрії, лиш сон.

Він прикований кайданами, сліпий стоїть при жорнах і чує, як там на горі грає музика, як там гуляють та висьпівують пісні.

Деж його сила, де той сильний Самсон. Що вона варта та сила, як з нею в парі не йде мудрости два рази тілько. Через забаганки невірної жінки він нині за житя вмерлий, бо радше краща смерть, як житє без сьвітла в неволі.

Ох! коби хоть на хвилинку вирватись з тих пут, коби хоть на хвильку побачити ще раз той чудовий сьвіт Божий, коби хоть часочок вернулась та сила, а опісля байдуже.

І страшна гадка пімсти перелетіла через душу Самсона.

„Боже! Верни мені ще раз мою силу" благальним, грізним як з пащі льва стоном заговорив Самсон.

Стало тихо, як перед страшною бурею.

Самсон вхопив своїми кремезними руками два стовпи марморні, хвильку постояв, як би пробував своєї сили, а далі потряс ними, як трясе билиною шалена буря на степу.

Захиталась величава палата, счинив ся невольний зойк і крик, але зараз же притих під звалищами і руїнами, що з громовим лоскотом засипали цілу улицю.

В одну мить згинув Самсон, але згинули і його вороги безслідно під тими звалищами. Глухий шум вітру знад моря сьпіває їм похоронну пісню а славу Самсонової пімсти несе далеко над йорданські левади і між той народ, що Самсон за його волю і долю поклав своє житє.

На смертельній пікеті.

Заграла трубка на сиґнал. З наметів і земних криївок висипали ся жовніри, стаючи в ряди.

— Ряд рівний! — кричить комендант.

Рівнати? Але чим? Легко то сказати, але чим вирівнати ті ряди?

— А де ваш відділ, пане поручник, де третий відділ? — спитав комендант.

Поручник о понурім лици показав рукою на двох недалеко стоячих жовнірів.

— Отсе мій відділ — сказав придушеним голосом, — решта спочиває на полях Кіркілісе.

З приводу розбитя цілої третої компанії приділено Івана і Петра, двох послідних жовнірів тої компанії до першого віддїлу і вислано їх на варту, на так звану пікету правого крила в лісї.

Землю покриває грубша що хвилини верства снігу, плечі жовнїрів гнете оружє, зимний вітер тне немилосерно їх червоні лиця.

На дворі що раз темнійше, звільна западає ніч... Рівним кроком ходять жовнїри, держучи варту на визначеній їм лінії. Тихо спадають поодинокі платки снїгу і осїдають на головах і плечах жовнїрів. Нечаїно зриваєть ся проникаючий вітер і сипле в лиця жовнїрів туманами снїгу.

— В наметї було би теплїйше — каже Петро, — найвисша пора, аби вже змінено варту.

Іван мав в торністрі велику хустку, проте витягнув її і дав Петрови, аби накрив ся.

— Дала мені її моя Анка, коли я прощав ся з нею і дїтьми. Не хотів я брати, бо думав, що чей перед зимою вернемо домів.

— Як трохи загрію ся, то тобі її верну, а коли вернемо вже домів, дам тобі за се свою бурштинову файку. А як би я случайно помер, то знай про се, що вона твоя і лежить в хатї на самім споді скрині.

Сніг падав що раз густїйше і що раз сильнїйше дув вітер. Іван і Петро ходили вправо і вліво і стрягнули вже майже по колїна в пухких верствах снїгу.

— Паду з утоми — запримітив Петро. — Коби наспіла вже раз та проклята зміна варти. Сядьмо на хвилину побіч себе, може так загрієме ся.

Сїли і притиснули ся до себе. Петро стягнув до половини хустку з плечий і накрив нею товариша. Вистала на двох.

— Яка мудра була моя Анка, даючи менї хустку; я вже хотів кілька разів викинути сей баляст з торнїстри.

— О, се було би зле — відповів Петро. — Як вернемо до села, подякую Анцї за її хустку. Дарую їй також образ, знаєш сей, що висить над моїм ліжком. Так хотів би я вже бути дома...

— Я також — сказав Іван. — Зближаєть ся вже пора сїйби. А треба сїяти скоро, аби було що зібрати. Податки певно побільшать, прецінь війна тільки коштує...

— Як тобі не стане, то радо позичу. Будемо вже тепер помагати собі обопільно, а не сварити ся, як досї. Я не знав, Іване, що з тебе такий добрий чоловік, пересьвідчив ся аж на війні. Як твоя пшеничка доспіє, поможу тобі її зібрати, а ти зате колись менї також поможеш. Правда, що так, Іване?

— Так, — а вечером, коли вже буде по роботї, прийду до тебе, або ти прийдеш до мене, до хати, будемо говорити про війну і курити файки.

— Ти будеш курити мою бурштинову — докинув Петро.

— Так, а Анка і дїточки будуть сидїти при нас і будуть слухати.

— Моя Катинка мусить бути також при тім і мої хлопцї: колись виростуть з них може такі жовнїри, як ти і я.

— А як надійде зима, напалимо собі добре і коло теплих печий будемо пакати наші файки — продовжав дальше Іван.

— Ти мою бурштинову, а я... Але... коби то вже раз змінили варту і нас злюзували. Я такий голодний і стомлений, що аж мене страх бере. А може забули про нас? Знаєш що, я зійду до табору і спроваджу другу варту.

— Бій ся Бога, сього не роби, не вільно. Смерть чекає того, хто зійде з постерунку. Прецінь Турки недалеко, могли би тимчасом напасти на табор.

— То правда, треба остати.

Сніг падав безнастанно, вітер дув щораз нагальнїйше, ловив цїлі тумани і ніс їх просто в лице жовнїрів. Притиснули ся ще сильнїйше до себе і нїчого вже не говорили... Петро почав легко хропіти. Іван його збудив.

— Ти спиш? Пробі, не спи, можеш легко замерзнути.

— Внедовзї був би я направду заснув; дякую тобі, що ти мене збудив — відказав.

— Памятай, коли би і я може заснув, збуди мене сейчас.

— Добре — сказав друг придушеним голосом.

Настала хвилина глубокої тишини, перериваиа тільки свистом вітру. Снїг сипав як божевільний. Оба жовнїри мовчали.

Мріяли про вітчину, теплу свою хатину, про дїти, жінку і рідне своє село. Як гарно дома! Під комином жевріє вуголь, від печі бє тепло і так роскішно розходить ся по цїлім тїлї. А тут так зимно, так страшно зимно! Чомуж не надходить зміна варти?

— — — — — — — — —

Іван і Петро не чують вже, як виє буря. Щораз нові купи снїгу кидає на них вітер і присипує їх білою, пухкою верствою. Тепло їм під сею ослоною...

— — — — — — — — —

Проясняючий ся день осьвітив якийсь новий горбок під лїсом, де заснуло вчера двох жовнїрів. На смертельній пікетї заснули на віки два послїдні жовнїри з третого віддїлу...

Август Меншік.

ЖЕРТВИ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ, ОСТАЮЧІ ПІД ЗАРЯДОМ „СВОБОДИ".

1. Жертви на фонд „Рідна Школа" в Галичині.
2. Квадратові метри на Український Город у Львові.
3. Жертви на приватну українську гімназію в Збаражи.
4. Жертви на курси висшої осьвіти для Тов-а „Просьвіта" у Львові.
5. Жертви на ювилейний дар Іванови Франкови.
6. Жертви на українсько-руську бурсу в Горлицях.
7. Жертви на приватну українську гімназію в Рогатині.
8. Жертви на шкільно-просьвітний фонд в Америці.
9. Жертви на фонд „Рідна Школа" в Америці.
10. Жертви на фонд ім. М. Січинського.

В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ" МОЖНА ДІСТАТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Релиґійні віруваня	20
Русько-анґлійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Сонник	30
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариська ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америцї	20
Які то є люди на земли, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Головний Уряд „Р. Н. Союза“.

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк, Simpson, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Білик, Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Сувак, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Стефан Милянович, Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак, Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів, Jersey City, N. J.
Петро Мотало, Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович, Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак, McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи“:
Осип Стеткевич, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи“:
Андрій Савка, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, 1956 Armitage Ave., Chicago, Ill. — предсідатель.
А. Горбаль, 135 Main Str., Derby, Conn. — касієр.
Е. Струтинська, 714 Bickerdike Str., Chicago, Ill. — секр.
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Д. Андрейко, New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський, Shamokin, Pa.
Ю. Павчак, Brooklyn, N. Y.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

КАРНЕҐІ, ПА. Тов. „Січ“, від. 136, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинґ відбуде ся дня 8. червня с. р. На тім мітинґу нових членів буде принимати ся до Братства без вступного а до Р. Н. Союза після статута. — Я. Гойсан, секр.

БАЛТІМОР, МД. Бр. сьв. Тройці, від. 320, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинґ відбуде ся дня 8. червня с. р. о год. 2-гій пополудни. На тім мітинґу мають явити ся всі члени, а довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. Нових членів буде принимати ся до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. — М. Ключка, секр.

ЛІТСДЕЙЛ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 110, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинґ відбуде ся дня 8-го червня с. р. о год. 2-гій пополудни у Петра Смольницького. На тім мітинґу буде вибирати ся новий уряд. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — І. Тигоч, пр.; П. Смольницький, кас.

ЛАНКАСТЕР, Н. Й. Бр. сьв. Василія, від. 87, повідомляє всіх своїх членів, що дня 8-го червня с. р. відбуде ся піврічний мітинґ, який розпічне ся точно о год. 2-гій пополудни в Кушінґ Гол. На тім мітинґу контрольна комісія здасть своє справоздане, а також полагодить ся богато важних справ. Нових членів буде принимати ся без вступного до Братства а до Р. Н. Союза після статута. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт. а урядник $1.00. — В. Москаль, пр.; Т. Грицко, кас.; С. Кінь, секр.

САЙКСВІЛ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 129, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 8-го червня с. р. о год. 2-гій пополудни відбуде ся піврічний мітинґ у п. А. Прочка ч. 26. На тім мітинґу мусять явити ся всі члени, бо суть важні справи до полагодженя, а довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі зістануть виключені з Братства і з Р. Н. Союза. Також буде здавати ся справоздане касове. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — І. Олєнич, предс.; Й. Кренціґлова, кас.; А. Прочко, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. сьв. Володимира, від. 108, повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбув ся дня 3 мая с. р. на котрім вибрано отсей новий уряд: О. Савіцький, предс.; М. Марків, заст. предс.; П. Пилипець, кас.; А. Вовк, секр. фінанс.; Й. Нижникевич, заст. секр.; Д. Кіп, секр. рекорд.; опікуни хорих: Н. Підгайний, І. Доцків і Г. Кучма. Мітинґи відбувають ся в кожду трету неділю по першім точно о год. 8-ій вечером, в гали Мілера 134 Іст 7 ул. Всі члени мусять ходити точно на сї мітинґи, а довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости в як найкоротшім часі, бо в противнім разі зістануть виключені з Братства і з Р. Н. Союза. — А. Вовк, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. сьв. Михаїла, від. 243, повідомляє всіх своїх членів, що дня 14-го червня с. р. відбуде ся піврічний мітинґ, на котрім мусять бути присутні всі члени, бо суть важні справи до полагодженя. Мітинґ розпічне ся о год. 7-ій вечером в домі п. Кіяновського ч. 12057. Нових членів буде принимати ся до Братства і до Р. Н. Союза після статута. — С. Демчук, секр.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. Отсим подаю до відомости всім членам належачим до Братства сьв. Івана Хрестителя, від. 247, що піврічний мітинґ відбуде ся дня 12-го червня с. р. в церковній гали на розі улиць Гілд і Перл. Кождий член повинен бути на сїм мітинґу і вирівнати свої залеглости. Буде принимати ся членів до Братства без вступного, а до Р. Н. С. після статута. Неявивший ся член заплатить кари 50 ц., а урядник $1.00. — Ілько Борис, пр.; Т. Колодій, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Повідомляє ся всіх членів Бр. сьв. Андрея Первозванного в Ню Йорку (гора міста), що слідуючий мітинґ місячний, котрий припадає на день 13-го червня с. р., відбуде ся в гали під ч. 414 Е. 71 улиця. — Д. Курник, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. ім. М. Шашкевича, від. 311, повідомляє своїх членів, що слідуючі мітинґи будуть відбувати ся в трету суботу по першім, о годині 8-ій вечером в Лінколн Гол, 169 Іст Гавстон стр., корнер Ален стр., Ню Йорк. Піврічний мітинґ має відбути ся дня 21. червня с. р. в суботу вечером, о годині 8-ій. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. На піврічнім мітинґу буде принимати ся членів до Товариства без вступного а до Р. Н. Союза після статута. — Й. Крейц, предс.; О. Хомий, секр.

ЕДВАРДСВІЛ, ПА. Бр. сьв. Володимира, від. 40, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинґ відбуде ся дня 15. червня с. р. На тім мітинґу має кождий член явити ся і вирівнати свої залеглости. Котрий член на мітинґ не явить ся, заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00. Мітинґ розпічне ся о годині 2-гій пополудни. — І. Васько, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Бр. Сош. сьв. Духа, від. 248, подає до відома своїм членам, що мітинґ відбуде ся 8. червня с. р. в новій гали Френка Сутака під ч. 102 Бекер стр., Котсвіл, Па. На сїм мітинґу кождий член повинен явити ся. Неявивший ся член заплатить кару після ухвали. — С. Телїшевський, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 47, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинґ відбуде ся не 8 червня (як було подано у попереднім числї „Свободи“), але 15. червня с. р. Просить ся сю похибку справити і прибути на мітинґ дня 15. с. м. — Г. Лазор, заст. секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, відділ 53, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинґ відбуде ся дня 8. червня с. р. Кождий член має явити ся і вирівнати свій довг, бо котрий член сего не зробить, буде вичеркнений з членів Братства і Р. Н. С. — А. Витяз, предс.

СКАРБРО, В. ВА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 180, повідомляє всіх своїх членів, що дня 15. червня с. р. відбуде ся мітинґ, на котрім кождий член має свою належитість заплатити, бо хто не заплатить, буде виключений з Братства і Р. Н. Союза. Гроші посилати на адресу: Peter Repac, Box 151, Scarbro, W. Va. — А. Білецький, предс., Б. Репац, секр.

ПОШУКУВАНЯ.

Пошукую свого брата **ЮРКА СТАРАНЧАКА**, котрий приїхав до Америки ще перед 17 роками. Він походить з села Сукола, земплїнської столиці. Хтоби о нїм знав або він сам зволить донести на адресу: Mary Staranczak, 65 Morris Str., Jersey City, N. J.

Пошукую свого шваґра, **ІВАНА ХАНДОГУ** родом з Старих Стрілич, Галичина. Перебував в Нюарку. Маю до него важну справу. Хтоби о нїм знав, або він сам, нехай зголосить ся на адресу: Іван Іванило, Nesquehoning, Pa. Carbon County.

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!